

ТОНГ ЙОЛАЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 9 (6957-6958)
1999 йил 2 март, сесанба

Сотувда эркин
нархда

КЎНГИЛ БИТИКЛАРИ

Мана бир неча ойдирки, давлат матбуот қўмитаси билан тузилган ўзаро шартномага кўра улар кўмагида Тошкент шаҳар Юнусобод туманинага 273-лицей мактабда журналистлар синфи фаолият кўрсатмоқда. Истеъодли ўкувчилардан ташкил топган 6 «Б» синфида хабар, мақола, очерк ёзиш, газетачилик касби, таникли публицистлар ижоди ва х. к. ҳақида керакли маълумотлар берилмоқда. Ўз навбатида, машҳур ёзувчи-шоирлар билан мунтазам учрашувлар ўтказилди.

Яқинда мактаб раҳбарияти ва ёш журналистларнинг илтимосига биноан, Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Олий Мажлис депутати Ўткир Хошимов истеъодли ёшларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб берди.

Мохира АБДУЛЛАЕВА.

йтди. Ёзувчи 1963 йилдан бўён босилиб чиқсан энг яхши китобларининг ёзилиши тарихи, қаҳрамонлари бой дунёси хусусида сўзлаб берди. Айниқса, адабнинг «Дафтар хошиясидаги битиклар» китобидан ўқиб берган таъсирли парчалари ўкувчиларда ва сұхбатта ташриф буюрган ота-оналарда илиқ таассурот қолди. Учрашув сўнгидан Ўткир Хошимов истеъодли ёшларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб берди.

Замондош ёзувчи билан юзма-юз бўлган ўкувчилар кўнглида эҳтиросли битиклар қолди: Бу ҳаяжон, хайрат, ишонч ва фақат эзгуликка дахлор битиклардир.

ҲАЛОСКОР

Биз қишлоқда яшаймиз. Қишлоғимиздан ариқ оқиб ўтади. Яқинда шу ариқ атрофида ўйнаб турган болалардан бири тўрт яшарлик Наргиза исмли қиз тасодифан сувга тушиб кетди. Буни узоқдан кўриб қолган 8-мактабнинг ўкувчиси Лобар Аҳадова югуриб келиб, Наргизани кўприк тагидан олиб чиқди. Ва биринчи ёрдамини кўрсатди.

Ҳозир Наргизанинг ота-онаси, барча таниш билишлар — қишлоқ ҳалоскорини олқишлияпти, десам хато бўлмайди.

**Насиба АХАДОВА,
Фиждувон туманинаги
8-мактабнинг 7-«Б»
синф ўкувчиси.**

БИЛИМ КИМГА КЕРАК?

Бир куни синфимиздаги бир ўқувидан ўқитувчимиз ўтган дарсни сўрадилар. Шунда бора: «Ўқиганим йўқ. Хеч нимани билмайман» деб туриб олди. Бунинг устига гердайиб: «Бизга уч қўйиб берсангиз бўлди-да» деса бўладими. Ахир қандай қилиб «З» баҳо қўйиб беради. Хеч нарсага жавоб бермаган бўлса. Майли қўйиб берсин ҳам. Лекин бу ўта пасткашлик, тиланчилик эмасми?

Агар ўқитувчи қаттироқ гапириб, уришалар «айб ўзингизда, дарсни яхши ўтмайсиз» деб айни ўқитувчига қўшишади.

Тўғри, баъзи ўқитувчиларнинг айбасиз дея олмайман. Айрим ўқитувчилар араванин куруқ олиб қочадилар. Дарсдан четга чиқиб, кераксиз нарсаларни айтадилар. Лекин кўп ўқитувчилар дарсни шундай яхши тушунтирадиларки, бутун вужудимиз кулоқка айланади. Эртасига дарс вақтида қийналмасдан гапириб берамиш.

Аммо нима бўлган тақдирда ҳам бир ўйлаб кўрадиган бўлсак, билим кимга керак? Биз — ўкувчиларга эмасми? Ўқитувчидан айб қидиргунча, ўзимизга ҳам қарайлик. Сиз бунга нима дайсиз, азиз тенгдошлар?

**Нигора НАВРЎЗОВА,
Самарқанд вилояти,
Кўшработ туманинаги
55-ўрта мактабнинг
11-синф ўкувчиси.**

СОРАГИМДА ЎЙГОНДИ БАҲОР!

САККИЗИНЧИ МАРТ Шукуруллонинг шеъри

Гар қаргалар учиб юргайдир,
Гар атрофим ола-чалпак қор,
Кўзларимда шукух порлайди,
Юрагимда ўйғонган баҳор,
Бугун ахир саккизинчи март.

Сизни кутлай муаллим опа,
Бойчекаңдек порлөк меҳрим-ла,
Сизни кутлай синфдош қизлар,

Гўзал, нафис гулу сеҳрим-ла,
Бугун ахир саккизинчи март.

Олисдаги эй, опажоним,
Кутлагайман гарчи хат ила,
Кутлагайман эй, онажоним,
Софинч тўла юрагим билан,
Бугун ахир саккизинчи март.

Турсун АЛИ

ОНАЖОНИМ— ЖОНАЖОНИМ!

Онажон! Гоҳида сизнинг юзларингизга термуламан. Ажинлар. Кўзларингизга қайраман. Маъюс. Икки йил олдин бу юзларда табассум, бу кўзларда қувноқликни кўрардик-ку, онажон!

Сизни тушунишга ҳаракат қиласман. Биз меҳрибон соябонимиздан, сиз эса умр йўлдошингиз — отамдан айрилдик. Мана яна баҳор келаяпти. Отам қабрида иккинча бора бойчечак кўкаряпти. Сиз гулларга маъюс боқасизу юмю йиғлайсиз. Сизга кўшилиб бутун борлиқ — отам барпо қилган боғлар йиғлайди.

Онажон, кўп йиғламанг. Қаранг, Йўлбошчимиз бу йилни «Аёллар йили» деб атадилар. Бу ҳам бўлса оналарга бўлган хурмат, эътибор. Сизнинг ҳамда сиз каби барча онажонларнинг энг чиройли байрамлари келаяпти. 8 март — халқаро хотин-қизлар байрами. Сизларни ушбу байрамингиз билан муборакбод этаман. Хур Ўзбекистонимизда ўйнаб-кулинг, онажон! Кўзларингиздан сира ёш оқмасин!

**Асалой ЎРОЛОВА,
Самарқанд вилояти,
Кўшработ туманинаги
Ҳамид Олимжон номли
мактабнинг 11-синф
ӯкувчиси.**

Биргаликда куйлаймиз

ГУЛНАВРЎЗ КЕЛДИ

Накорат:
Тонгни ўйғотиб,
Дилга сўз келди.
Дилни куйлатиб,
Гулнаврўз келди.

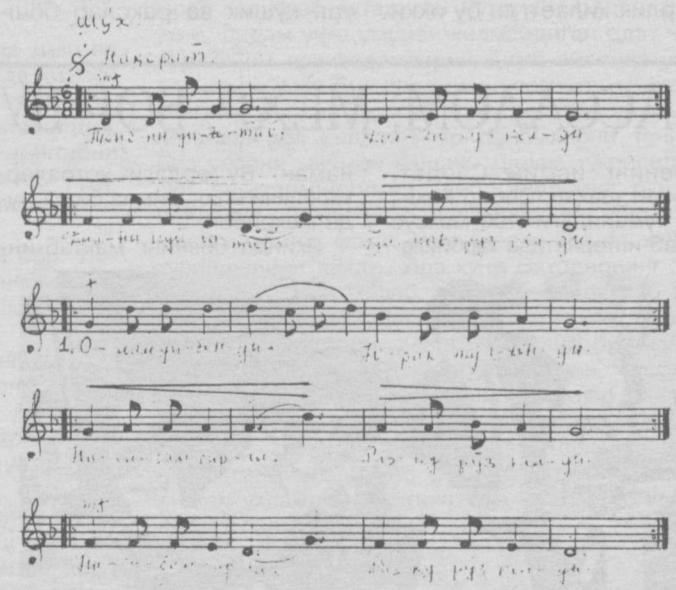
Олам:
Олам ўйғонди,
Юрак тўлғонди.
Насибам бирла,
Ризку рўз келди.

Накорат:
Шудрингдан маржон

Такиб бўйнимга,
Баҳору наҳор
Юзма-юз келди.

Накорат:
Олам ўйғонди,
Юрак тўлғонди.
Насибам бирла,
Ризку рўз келди.

**Нормурод
НАРЗУЛЛАЕВ шеъри,
Ҳайрулла ИНОМОВ
музыкаси.**

САВОДХОНЛАР БУРЧИ

Яқинда мактабимизда «Саводхонлик байрами» бўлиб ўтди. Байрамга Алишер Навоий, Бобур Мирзо, Тўмарис ва ҳатто Кир ҳам кириб келишиди. Нима, ишонмайсизми? Ундан бўлса хатимнинг давомини ўнгинг:

— Азиз болалар, — деб сўз бошлади Навоий бобомиз. Сиз ўтиши ажойиб, келажаги буюк ҳалқнинг фарзандларисиз. Отабоболарингиз билан фахрлансангиз арзиди. Қани менга айтинг-чи, икки кўз нега керак?

— Яхшиликни кўриш учун.

— Икки кўл нега керак?

— Элга кўмак бериш учун.

— Икки кулоқ нега керак?

— Панд-насиҳат олиш учун.

— Тил дегани нега керак?

— Элга тўғри сўзлаш учун.

— Икки ёёқ нега керак?

— Қайга борсанг она юрга қайтиш учун.

— Боракалло, билағонларим. Мен сизларнинг ҳозиржавоблигингиздан жуда хурсандман...

Шундан сўнг мустақиллигимизни, тинчлигимизни мадҳ этувчи қувноқ қўшиклар, чиройли шеърлар айтилди. Айниқса Эрон шохи Кир ролини ўйнаган Бобур исмли боланинг чиқиши, ўзга сайдераликнинг байрамга ташриф буюриши кўпчиликка қувонч баҳш этди.

Байрам сўнгида мактабимизнинг касаба уюшмаси раиси, немис тили ўқитувчиси Дијором опа Солихматова:

— «Шириентойларим, бугунги байрамингиз муборак бўлсин, — дедилар.

Энди сизни саводхон болалар дейишимиз мумкин. Сиз Мустақил юртнинг билимдон ўғил-кизисиз. Бу Ватаннинг қадрига етмол, уни ҳамиша асрар-авайламок — бурчингиздир.

Бу кунги байрам нафақат бизларнинг балки томошага келган ота-оналарнинг, ўқитувчиларнинг узоқ вақт ёдларида сақланиб қоладиган бўлди.

Ана шундай ажойиб байрамни ташкиллаш-

да маҳорату билимларини ишга соглан меҳрибон устозимиз — Мавжуда опа Раҳимбековдан барча миннатдор. Яқинда мактабимизнинг 30 йиллиги бўлади. Опа ана шу 206-мактабнинг тамал тошини кўйганлардан бирдиirlar. Улар маориф соҳасида ишлайди. Фурсаддан фойдаланиб, уларга ҳамиша соғ-саломатлик, ишларида омадлар тилаб қоламиш. Шогирдларингиз номидан,

Дилшода Камолова,
Тошкент шаҳар, Ҳамза туманиндағи 206-
мактаб ўқувчisi.

Суратда: Байрамдан лавҳа.
Сураткаш: Равил АЛЬБЕКОВ.

* * *

Бизнинг мактабимизда 900 нафар ўқувчи таълим олади. Мактабимизда турли тадбирлар, кечалар тез-тез ўқазилиб турилади. Яқинда биринчи синф қалдирғочларининг унуттилмас «Алифбе байрами» бўлиб ўтди. Мардия опа Маматмусаева ва Саодат опа Хўжақуловалар раҳбарлик қилаётган бу икки

биринчи синф ўқувчилари ўзларининг олган билимларини намойиш этдилар. Тантанани мактабимиз директори F. Алижонов очиб бердилар. Улар бу байрамга йиғилган ота-оналарни, барча меҳмонларни қизгин табриклидилар. Сўнгра жажи ўқувчилар томонидан ижро этилган қўшиқ ва рақслар бош-

ланиб кетди. Кеча сўнгида ота-оналарга сўз берилди. Улар фарзандларига билим бераетган устозларига миннатдорчилик билдирилар. Шу куни устозларга гулларга кўшиб беадоқ раҳматлар тақдим этилди.

Давронбек АЗИМОВ,
Сирдарё вилояти,
Ш. Рашидов туманиндағи
14-мактаб ўқувчisi

АССАЛОМ, МЕҲР, БОР БЎЛ ЭЪТИБОР!

Менинг исмим Саодат. Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов туманиндағи 100-маҳсус мактаб-интернатида тарбияла-

наман. Бу ердаги устозлар, тарбиячи опаларимиз бизга жуда меҳрибон.

Яқинда бизнинг мактаб-ин-

тернатимизда Президент совфаларини топшириш маросими бўлди. Бу кун биз учун ҳақиқий байрамга айланди. Кўлларимиз совфаларга, кўнглиминиз қувончга тўлиб кетди. Айниқса қизларга берилган чиройли қўйирғочлар ўзи билан бирга МЕҲРни, ЭЪТИБОРни олиб келди.

Бизга улашилган қувонч, ўргатилган меҳри-оқибат учун Президентимизга раҳмат деймиз. Биз болаларнинг баҳтига улар доимо соғ бўлсинлар.

Саодат ИСРОИЛОВА,
Тошкентдаги 100-маҳсус
мактаб-интернатида
тарбияланувчиси.

Тошкент шаҳрида намунали илм масканлари ва ўз касбининг фидойилари кўплаб топилади. Акмал Икрамов туманинда Рустам Бобоев номли 287-мактабда бўлганимизда бунга гувоҳ бўлдик.

Шу куни 4-«Г» синф ўқувчилари «Билимдонлар беллашувви» ўтказётган эканлар. Аста синфа кирдик. Синфа гуллар шу қадар кўпки, гул байрами бўляяптими деб ўйлайсиз. Деворда катта сурат, табиатнинг ноёб гўзал жайрони тасвири, турли фанларга оид кўргазмалар, суратлар.

Ўқувчилар «Омад» ва «Қалдирғоч» гуруҳларига бўли-

БИЛИМДОНЛАР БЕЛЛАШУВИ

ниб, беллашувни бошлаб юбордилар. Дастрлаб тарқатма материаллардаги мисоллар ечишиди. 2-шартда эса қизиқарли топишмоқларни ҳал қилишди.

Масалан, битта тухум 3 минутда пишса, 5 та тухум қанчада пишади. Албатта, 15 минутда эмас, ҳаммаси баравар қайнатилгандан сўнг 5 та тухум ҳам 3 минутда пишади. Ёки: Бир отанинг 7 ўғли бор эди. 7 ўғилнинг эса биттадан синглиси бор. Чолнинг қизи нечта? 7 та дейсизми, адашдингиз. Чолнинг битта қизи 7 ўғилга ҳам сингил бўлади.

Бу шартда ўқувчилар ўзларининг зийрак ва хушёрликларини кўрсатдилар. Шунингдек, қизиқарли ребус ва бошқотирмаларни ҳам бир зумда ечдилар.

4-шарт эса «Кимнинг зехни ўтқир?» деб номланди. Ўқитувчи шеърни 2 марта ўқиб берди. Ўқувчилар эса қолганини айтиб бердилар.

«Сардорлар беллашувви» ҳам қизғин ўтди. Улар тоқсонларга «бум» сўзини кўшиб ким тез айтишини синадилар.

Бу беллашувда Маъруф Аъзамовқулов, Зиёдулла Дарабоев, Даврон Ҳошимов, Нигора Қодирова, Иқбола Мансуровалар фаол қатнашдилар.

Беллашувдан сўнг биз синф раҳбари Доно Обидова билан сухбатлашдик.

— 11 йилдан бери бошланғич синфларга дарс бериб келяпман. Бу синфи ҳам 4 йилдан бери ўқитаман. Ўқувчиларим озодагарчиликни ва гўзалликни севадилар. Хонадаги шу гулларни ўзлари парвариши қиляптилар. Кўриб турибсиз, ўқувчиларим синфда уй шиппагида юрадилар. Синфнинг ўзида сув бор, кўлларини ювиб, сочиққа артиб турадилар. Танаффусда чой дамлаб кўяман. Истаган ўкувчи бориб ичаверади.

Улар соғ бўлсалар, ўқишилари ҳам аъло бўлади. Болаларни, мактабимни жуда севаман. Таътилда ўқувчиларимни соғиниб қоламан.

Бугунги беллашувни ўтказишда менга 1-сонли Тошкент педагогика билим юрти 1 босқич талабаси Моҳира Улугбекова ёрдамлашди. Ҳар пайшанба куни улар мактабимизга келиб, амалиёт ўтказадилар, дарсларни кузатадилар, биз улардан хурсандмиз.

Лобар Сидикова, Наргиза Орирова, Дилрабо Бойматовалар устозларининг дарслари, уларнинг фазилатлари ҳақида меҳр билан сўзлаб бердилар.

«Икки» бизга дўст эмас,

«Уч»ни ёмон кўрамиз.

«Тўрт» бўлса ҳам майлига,

«Беш»дир бизнинг дўстимиз.

Ҳақиқатан, «5» билан дўстлашиб, фан сирларини ўрганаётган бу синф ўқувчилари беллашувда бўш келмадилар. Ҳар иккала гуруҳ ҳам тенг очко тўплаб, билимда бир-бирларидан қолишмасликларни намойиш қилдилар. Биз мактабдан қайтар эканмиз, шундай билимдон ўкувчилар ва фидойи устозлар сони кўпайишини тилаб қолдик.

Махмуда ВАЛИЕВА.

УСТОЗИМ, СИЗГА ТАЪЗИМ!

Бизнинг мактабимизда ўта камтар, меҳрибон, билимдон устозлар жуда кўп.

Улардан бири кимё фани муаллими Мустақим ака Райхоновdir. Улар кўп йиллардан бери болаларга кимёдан, ҳаётдан сабок бериб келадилар. Улар дарсни шундай қизиқарли ўтадиларки, танаффус бўлганини ҳам сезмай қоламиз.

Турли бошқотирмалар тайёрлайдилар, қизиқарли маълумотлар билан таниш-

тириб борадилар.

Мен ҳам келажакда шу устоздек бўлишни орзу қиласман. Уларга қаратада шундай дегим келади: Сиздек инсонлар бор экан, кўксимиз фахрланиш туйғуси билан тўлиб тошади. Устоз — сизга ҳамиша таъзимдамиз».

Холида ОСТОНОВА,
Бухоро вилояти,
Фиждуон туманиндағи 48-
мактабнинг 9-«Г» синф
 ўкувчisi.

ДИЛДОРАГА АТАЛАН РУДАСТА

Хаммамизга маълумки, қизлар гулларни ёқтиришади. Синдошим Дилдорани туғилган куни билан табриклиш мақсадида, гулдаста совга қилмоқчи бўлдим. Гулдастани бозордан сотиб олиб, мактабга олиб келдим ва партанинг тагига яшириб кўйдим. Дилдорага дарсдан кейин, хамманинг кўз олдида гулларни совга қилмоқчи бўлдим. Дарс тугади. Синдошларимга кетиб қолмасликларини илтимос қилдим. Кейин гулдастани Дилдорага совфа қилдим. Буни кўрган баъзи қизлар бир-бирларига кулиб кўйиши. Эртаси куни мактабда шов-шув кўтарили. Нима эмиш, мен Дилдорани «севиб» колган эмишман. Мен ҳам, Дилдора ҳам нима қилишимизни билмас эдик. Худди мактабда ҳамма бизни кўли билан кўрсатадиган эди. Дилдора эса мендан ҳафа эди. Менинг нима айбим бор? Ҳамманинг олдида гулдаста совга қилган бўлсан нима қилиби? Ахир ҳамма ҳам шундай қиласди-ку!

**Суҳроб БОТИРОВ,
Паркент туманиндағи 8-ўрта мактабнинг
9-синф ўкувчиси**

«ЛАЙЛИ ВА МАЖНУН»ЛАР

Бизнинг синфимиз жуда ахил ва иноқ эди. Битириш арафасида турганимиз учун туғилган кунларни, байрамларни нишонлаш урф бўлиб қолган эди. Бир куни синдошимиз Баҳром ўзининг туғилган кунини нишонланётганини айтди ва бизни ҳам таклиф қилди. Баҳром билан биринчи синфдан бўён битта партада ўтирамиз. Синфимизнинг энг ҳазилкаш ўкувчиси бўлгани учун менинг ҳечам исиммини атаб чакирмаган. Фақат «партадош» деб чакиради. Хуллас, унинг туғилган кунига кичкинагина бир совфа тайёрладим. Унинг ёнига ўз кўлим билан пиширган тортиими олдим-да, Баҳромларникага бордим. Ҳамма йиғилиб бўлган экан. Баҳром кўлимдаги совбаларни олар экан, «Раҳмат партадош» деб кулиб кўйди. Шундай қилиб, ўйин кулги давом этди. Бир маҳал синдошимиз Шоҳида «Магнитофонни ўчиринглар, зарур гап чиқуб қолди», — деди. Ҳамма Шоҳиданинг оғзини пойлар, «Зарур гап» нима гаплигини билишни хоҳлар эди. Шунда Шоҳида менга бир қараб олди-да, «Синфимизда Лайли ва Мажнунлар бор экан, биз бехабар қолибмиз-да», — деди. Ҳамма «Лайлию, Мажнун»ларни кимлигини билмоқчи эди. «Баҳром билан Дилором-да!» деди Шоҳида. Нақд тепамда чақмоқ чақандай бўлди. Оёқ кўлларим бўшашиб, титраб кетдим.

Шоҳида, нима деялсан, ахир мен... — дедиму, томоғинга бир нарса келиб тикилиб қолди. Йиглаб юбордим. Шаҳд билан кўнага отилдим. Баҳром йўлумни тўсиб, — Кетсанг, ҳафа бўламан, — деди. Лекин Баҳромнинг гапи кулогимга кирмас, фақат йиғлагим келрверарди. Хуллас, ёртаси кундан бошлаб биз бошқа-бошқа партада ўтирадиган бўлдик. Баҳром Шоҳиданинг гапига парво қилмаслигимни айтди. Лекин у қилган хатодан мен қандай қилиб ҳафа бўлмаслигим керак? Шу вақтгача Шоҳида менинг энг яқин дугонам эди. Лекин энди... У билан саломлашишини ҳам хоҳламайман. Мен нима қиласай, Азиз тенгдошлар! Шоҳиданинг бу хатосини кечириб бўладими?

**Дилором ҚОДИРОВА,
Тошент вилояти, Куруқ сои қишлоғидаги
40-ўрта мактабнинг
9-синф ўкувчиси**

МЕН НОГИРОН ЭМАСМАН

Ассалому алайкум, «Тонг юлдузи». Мен Фиждувон туманиндағи 2-мактабнинг бешинчи синфида ўқийман. Бизларнинг мактабимиз шаҳардаги энг намунали мактабларидан биридир. Синфлар жуда чиройли, ўқитувчилари имли ва меҳрибон. Бизлар етук инсонлар бўлиб етишишимиз учун тинмай меҳнат қилишади. Айниқса, ўқитувчиларимиздан Надежда Гавриловна, Света Нарзуллаева жуда ҳам фамхўр. Мен ҳам оиласиз билан бирга Чернобиль ҳалокати ногирониман. Лекин директоримиз Фарҳод ака бизнинг ногиронлигимизни билдиримайдалар. Холимиздан хабар оладилар. Президент совбалари келса, менга албатта берадилар. Лекин кузда менинг синфимда жуда катта нохушлик содир бўлди. Синфимизда ўқийдиган Беҳзод исмли ўртоғимни «Дамас» русумли машина уриб кетди. Синфимиздаги соғлом ва меҳрибон бола эди. Мени жуда аяр эди. Мазам қочиб қолса, менга ўй ишларида ёрдам берарди. Бизнинг орамизда энди у йўқ. Яқинда унинг отаси Ҳамза ака ва онаси Раъно опани кўрдим. Улар шундай озиб, касалмандага ўхшаб қолишибди. Мен шундай ёмон бўлиб кетдим.

Ҳайдовчи амакижонлар машина бошқарганда шошилмасалар, бизларни ўйласалар бўлмасмик? Нега ахир болалар ногирон бўлиб қолиши ёки шу фожеанинг қурбони бўлиши керак? Ахир соғлом болалар Ватанимиз келажаги эмасми? Мен ҳам ўзимни ногирон ҳисобламайман. Келажакда Ватаним учун қандайдир фойдам тегишини жуда-жуда хоҳлайман.

**Сардор Низомов,
Фиждувон туманиндағи
«Пушкин» номли 21-мактаб ўкувчиси.**

СИНГЛИМНИ ҲАФА КИЛДАН ЭТИКЧА

Ойимлар бозордан 1000 сўмга синглимга этик сотиб олиб келдилар. Буни кўриб синглим роса қувонди. Бироқ унинг қувончи узоқча чўзилмади. Сабаби уч кундан сўнг этик ўз-ўзидан ўтирилиб кийишга яроқсиз бўлиб қолди.

Тавба, нега шундай сифатсиз нарсани чиқаришар экан? Унга қанча меҳнат кетган-ку. Ҳалқнинг норозилигини олгунча, уларнинг дуосини олган минг матробатя яхши-ку.

Ҳакиқий чармдан, сифатли пойафзаллар чиқаришнинг иложи йўқми? Иложи бўлса керак. Фақат ўша сифатсиз нарсаларни ишлаб чиқараётгандар ўта «тежамкор» бўлсалар керак.

**Иброҳимжон НАВРЎЗОВ,
Термиздаги 55-мактаб ўкувчиси.**

ТОНГ ЮЛДУЗИ

ОНАМНИНГ ҲАЙОСИ

Биз оиласа 7 фарзандмиз. 5 нафар қиз, иккى ўғил. Оиласиз авваллари жуда иноқ ва ахил эди. Кеч бўлганда ҳаммамиз дастурхон атрофига йиғилиб, маза қилиб овқатланардик. Ойимлар ҳам, дадамлар ҳам бир-бирларини сира хафа қилишмас эди. Қанийди ўша вақтлар яна қайтиб келса!

Ҳаммасига дадамларнинг маошларини ўз вақтида олмасликлари сабаб бўлди, менимча. Ойимлар дадамлар билан ҳар куни урушадиган, натижада улар бир-бирларини хафа қиладиган одат чиқариши. Энди бизнинг ўйимиздан тинчлик худди тўзиб кетган аридек тўзиган эди. Хонадонимизда аввалги ҳазилукулгилардан асар ҳам қолмаган, ҳаммамиз бир-бiri-мизга аллақандай бегонасираб қарар эдик. Шундай кунларнинг бирида ойимлар дадамларни уйга киритмадилар. Дадамлар уйга бир ҳафтагача келиб, ойимнинг бундай қилмасликларини айтиб, пул ҳар доим топилишини, қийинчилик вақтнча эканлигини тушунтирдилар. Лекин ойимлар бу гапни ўшитишини ҳам хоҳламасдилар. Орага маҳалла-кўй аралашибди. Лекин ойимга «инсоф» битмади. Яқинда менинг туғилган куним бўлди. 14 ёшга тўлдим. Туғилган кунимда дадамларга келишларини илтимос қилиб ёздим. Тўғриси, йиглаб ёздим. Чунки дадамларсиз уй бефайз бўлиб қолган эди. Мактабга бориб, уйга қайтаётганимда кўчамиз аёлларининг «Хой, даданг қачон келармиш, ёки...» деган гаплари юрагимни ачиштириб юборяяти. Дадамларсиз яшаш биз учун жуда-жуда қийин бўляяпти. Зора ойимларга одамлар айтган «инсоф» кирса-ю, дадамлар уйга қайтсалар...

**Нафиса МАҲАМАТЖОНОВА,
Паркент тумани,
Бўstonlik қишлоғидаги 15-ўрта мактабнинг 7-
синф ўкувчиси.**

Кулоғингга гапим бор

ОҚИБАТСИЗ СИНФДОШЛАР

Бизнинг синфимизда 18 нафар ўкувчи бўлиб, мактаб бўйича энг яхши синфлардан бири эдик. Жуда тартибли, одобли ва хушаҳлоқ бўлганимиз учун ўқитувчилар бизнинг синфимизни яхши кўришар, доим макташарди. Ахир синфимиздаги ўкувчилардан 10 нафар фақат «аъло»га ўқишишар-да...

Нима ҳам бўлди-ю, синфимизга кўз тегди. 2-синфда бир боламиз сувга чўкиб кетди, 3-синфда бўғма касаллиги туфайли яна битта синфдошимиздан айрилдик. 5-синфга келиб эса она тили ва адабиёти ҳамда математика фанларига ихтисослашган синфларга бўлиндик. Энди Зта синф пайдо бўлди: она тили синфи, математика синфи ва қолоқлар синфи.

Мен журналистага қизиқсаним учун она тили ва адабиёти синfiga ўтгандим. Бизнинг синфда хижобга кирган қизлар бор экан. Мактаб раҳбарлари «Рўмолларингизни ечиб келсангизгина ўқийсизлар», дейишибди. Қизлар бунга кўнишмади ва мактабни ташлаб кетишибди. Натижада синфимизда жуда кам ўкувчи қолганлиги учун бизни қолоқ синфга кўшиб кўйишибди.

Ҳозир бизнинг синфда 27 нафар ўкувчи бор. Лекин одоб-ахлоқ, меҳр-оқибат деган тушунчалардан нишон ҳам йўқ. Агар синфимизни синчиклаб қараб чиқисла, аълочи ўкувчилар ҳам йўқ.

Хуллас шуки, ҳамма ҳавас қиласиган синфимиз 7-синфга келганда тамом бўлди. Менимча, болалар биринчи синфдан бошлаб бирга ўқишиша ва мактабни бирга бетиришсагина, бир-бирларига меҳр-оқибатли, бир-бирларини тушунадиган бўлишибди. Ахир бирга ўқиётган синфдошингни бир йил ёки бир-икки чоракдан кейин қайта қўрмаслигингни билиб турганидан кейин уни тушунишга ҳаракат қилиш мумкини? Умуман олганда, синфларни бўлишибдан не наф? Жуда кўп ўйладим-у, лекин бу саволга жавоб тополмадим.

**Дилбар ОТАЖОНОВА,
Тошкент вилояти, Зангиота туманиндағи 16-ўрта
мактабнинг 7-синф ўкувчиси**

ЎЗИНЯНИ ҲУРМАТ

КИЛ

Инсоннинг саломатлиги, узоқ яшаши атроф муҳитнинг тозалигига ҳам боғлиқдир. У ўзини қанчалик тоза тутса, ўзининг ҳам баҳри-дили очилади ва бу бошқаларга ҳам яхши кайфият бағишлидай. Биз мактабимиз ўкувчилари билан тозаликка доим риоя қиласиз. Ҳар ҳафта сўнггида мактабимизда шанбалик ўтказилади. Лекин айрим ўкувчилар синфлардан чиқ-қан ахлатларни мактабимизнинг боғига ташлашади. Ахир бу ўзгаларнинг меҳнатини қадрсизлаш эмасмисин? Боф ўз номи билан боф. У кўркам да чиройли бўлиши, доимо тоза туриши керак. Мен бу хатим орқали бошқа мактабларда ўқидиган тенгдошларимга ҳеч қачон бундай қилмасликларини, бирорларнинг меҳнатини қадрламаслик, ўзини ҳам ҳурматламаслик эканлигини айтмоқи эдим.

**Шоиста ЖАББОРБЕРГАНОВА,
Урганч шаҳар, 17-ўрта мактабнинг 7-«А» синф
 ўкувчиси.**

«МЕН СЕНДА ИШОНАМАН»

Ассалому алайкум, азиз газетам «Тонг юлдузи!» Мен оиласа тўнғич фарзандман. Сизлардан нажот истаб қўлимга қалам-қофоз олдим. Ахир, биз ўкувчилар ёлғиз сизлардан умидвормиз-да!

Биласизларми, отам Черноблда бўлиб, у ердан ногирон бўлиб қайтганлар. Ойимларнинг ҳам соғликлари жойида эмас. Улар ҳам ногиронлар. Ҳозир дадамлар тўшакка михланиб қолганлар. Улар шу кунгача беш марта операция бўлдилар. Хуллас, қийин ахволда қолдик. Мендан кейинги Шерзод деган укам умуман мактабга бормайди. У ҳам ногирон. Биз Фиждувон туманиндағи тўқимачилар кўчаси, 87 ўй, 7 хонада турдиган. Биз турдиган ўй 5 қаватли, лифт йўқ. Бизнинг ўйимиз эса 4-қаватда жойлашган. Айрим пайтларда сув чиқмай қолади. Кир ювиш, овқат пишириш учун сув керак бўлади.

Сизлардан илтимосим шуки, ўйимизни шаҳарнинг чеккасидан бўлса ҳам, бир ёки иккинчи қаватдан алмаштиришга ёрдам бергун. Ваҳоланки, ўзимизни ўйда ҳам биринчи, иккинчи қаватларда бўш хоналар бор. Онам билан дадам шаҳар, вилоят ҳоқимлигига шу тўғрида неча марта мурожаат қилдилар. Уларнинг кўлидан келмади. Шу сабабдан мен сенга хат ёзиша қарор қилдим.

«Тонг юлдузи», мен сенга ишонаман, сендан нажот кутаман.

**Жасур НИЗОМОВ,
Фиждувон тумани,
5-сон Телмон номли мактаб
 ўкувчиси.**

ДАДАМ УЙДА КЕЛСАЛАР...

Биз оиласа уч фарзандмиз. Мен, синглим Дилдора ва укам Баҳодир. Ойимлар болалар врачи бўлиб ишлайдилар. Биз мактабга, Баҳодир боғчага боради. Дадамлар аллақандай фирмада ҳайдовчи бўлиб ишлайдилар. Дадам ҳар куни ишдан келганларида Баҳодирга ўзлари севган шеърни айттирар эдилар.

**Дадам уйга келсалар,
Тўлиб кетар ўйимиз...**

Дадамлар Баҳодирнинг кўлларига турли шириналлар берар, шу шеърни тақрор-тақрор айттираверадилар. Лекин дадамлар кейинчалик уйга кеч қайтадиган, бунинг устига ичиб келадиган одат чиқардилар. Энди Баҳодирни шеър айттириб эркаламас, балки ўйқус

— Нормуроджон, ҳеч бир иш сабабсиз бўлмайди. Ни мадир турткни бўлади-ю, ўша нарса юзага қалқиб чиқади. Сизнинг ёзувчи бўлишингизга нима сабабчи бўлган?

— Халқ достонлари ва онамнинг эртаклари сабаб бўлган деб ўйлайман. Энди бу масаланинг бир томони. Иккинчи жиҳати шундаки, ҳар бир болада иқтидорнинг бирор бир қирраси яширин яшайди. Ҳамма гап ўша иқтидорни вақтида пайқаб, уни жонлантира билишда. Айрим болаларга отонаси ёрдамга келса, баъзи болалар бу нарсани ўз файрати ва изланишлари билан юзага чиқарди. Мендаги иходга мойиллик эса халқ достонлари ва онамнинг эртаклари туфайли ривожланган. Кўлим

бўш қолди дегунча достон китобларга ёпишсам, узоқ тунлари онамнинг эртакларини эшитардим ва ҳамиша бир ўмурға қалбимни ҳайратта со-ларди: «Шуларни одам боласи ёзганми?!» Ил орзу ва интилиш мана шу ҳайрат замира-да куртак отган, китоб ёзиб ўкувчиларни ҳайратга соглим келган. Адашмасам, ўшанда ё иккинчи, ё учинчи синфда ўқирдим. Достон мисраларига тақлид қилиб шеърлар ёза бошладим.

— Илк асарларингиз қачон ёзилган ва қаерда чиқкан?

— Илк асарим ёдимда йўқ. Лекин мен иходимни шеърлар машқ қилиш билан бошлаган-ман. Дастрлабки шеърим бешинчи синфдагимда туман газетасида босилиб чиқсан.

— Кизик, лекин ҳозир

шеър ёзмайсиз-ку. Фақат насрый асарлар ёзасиз?

— Қачонки, қалбимдаги тўйуларни мўъжаз шеърий сатрларга сифдира олмаётганимни сизганимдан сўнг, секинаста насрый асарларга кўл ура бошладим. Кейинчалик эса бу жанрга бутунлай боғланиб қолдидим.

этиш учун эса бўшроқ асарларни ҳам ўқиб чиқаман. Ана ўшанда одам мисдан тиллани, тошдан зумрадни яхшироқ фарқлай боради.

— Ўзингиз ёзган китобларни санаб берсангиз?

— Ҳозиргача «Зангори кўл», «Унитилган кўшиқ», «Юзма-юз», «Сарик гул», «Паҳмоқ» каби ки-

чоғида юрган одам борлиқка, ҳайвонат дунёсига бошқачароқ нигоҳ ташлай бошлайди-да. Ўз навбатида, кўрган-кечиргандари ва билгандарни ҳақида ким-гадир ҳикоя қилгиси келаверади. Дейлик, ҳовлидаги жаммики жонлиқ сиз учун қадрдон, сиз уларни авайлайсиз. Улоғингиз подадан қайтмаса,

- Болалигимдан.
- Энг севган жонивори-нгиз?
- Бўри.
- Сабаб?
- Негаки, у жуда ёвкур ва мард.
- Ёқтиргмаган ҳайвонин-гиз?
- Ёқтиргмаганим йўқ.
- Севган санъаткорин-гиз ким?
- Маъмурхон Узоқов ва Юнус Ражабий.
- Бўш вақтларингизни қандай ўтказасиз?
- Китоб ўқийман, спорт билан шуғулланаман.
- Спорт билан шуғулла-нишингизнинг боиси нимада. Чунки сиз ҳеч бир ишни бекорга қилмайсиз?
- Тўғри. Биринчидан соғлиқ учун. Иккинчидан, тоғу тошларда юрмоқ учун кўп куч керак, чайирлик керак. Инсонга бу нарсани фақат спорт бериади.
- Фарзандларингиз орасида иходга қизиққани борми?
- Бор. Бир-иккиси нукул расм чизади.
- Болаларга тилагингиз?
- Ўқиш ва изланиш.
- Мазмунли сұхбатингиз учун раҳмат.
- Омон бўлинг.

Сұхбатдош Назира ЖУРАЕВА.

КЎЗ ЕТМАГАН ЖОЙГА СЎЗ ЕТИБ БОРАР

УСТОЗИМ — КИТОБ, ДЕЙДИ ЁЗУВЧИ НОРМОРОД НОРҚОБИЛОВ

— Устозингиз ким бўлган?

— Устозим аввало китоб-

тобларим дунё юзини кўрган. «Аразчи чумчук» ва «Бекатдаги оқ уйча» деган китобларим анамана чиқиш арафасида.

— Сизнинг ҳамма китобларингизни ўқиб чиқканман. Лекин асарларингиз орасида болаларга багишлангани жуда кам. Аммо кейинги пайтда болаларга атаб ҳам ҳикоялар ёза бошладингиз. Бунинг сабаби нимада?

— Яхши биласиз, бўш пайтларимни тоғу тошларда, дала-дашталarda ўтказиши яхши кўраман. Музли тоғлардан бўлак ҳамма тоғларни айланиб чиқканман, десам ҳато бўлмайди.

Сайёҳ одам сафар давомида жуда кўп қизиқ воқеа ва ҳодисаларга дуч келади. У бир гал тулкининг найрангига рўпарў келса, бир сафар бўрилар тажавузини бошидан кечиради. Бу борада айиқполвон ҳам бир четда турмайди. Сайёҳ одам қай бир йўсинда у билан ҳам «қаймоқлашган» бўлади. Гоҳо унинг жонига арчалар оро кирган, жўшқин сойда оқиб, бирор бир шоҳга осилиб, омон қолган. Қисқаси, сайёҳ кишининг сафари ҳамиша саргузаштларга бой бўлади. У табиатни бошқалардан кўра яхшироқ кузатади. Ёввойи жониворларга ўзгаларга нисбатан тузукроқ меҳр кўяди. Чунки табиат ку-

ташвиш тортасиз бирор молингизни майиб қилса, жонингиз ачииди.

Сайёҳ одамнинг ҳовлиси эса дала-дашту, тоғу тоғ бўлади. Жониворлар оламига у ҳайрихохлик билан назар солади. Бирор ёвойи жонивор азоб тортаётганини кўрса, унинг қалби оғриди. Ёввойи жониворларни авайлаб асрариси кела-ди. Ва шунинг учун болаларга багишлаб кичик ҳикоялар яратишига киришдим. Ҳикояларимнинг мазмунини бир фоя ташкил этади: «Жониворларни асранг, болалар!»

— Ҳайвонот оламига қа-чондан бўён қизиқасиз?

лар. Китобларни кўп ўқирдим. Лекин ўқишида ҳам ўқиш бор. Китобларни шунчаки ўқимай таҳлилий нуқтаи-назар билан ўқиш керак. Ана ўшанда китоблар сизга жуда кўп нарса бера бошлайди. Ҳадеб телевизорга тикилавермай, китобларни яқин дўст тутган бола жуда кўп нарсадан боҳабар бўла боради. Ўзимнинг озми-кўпми эришган ютуқларим бош сабабкори ҳам аввало китоблардир. Устоз масаласига келсак, ўша китобларни ёзган барча адиллар менинг устозларимdir. Улар эса жуда кўп, қайси бирини ҳам санаб берай...

— Кандай китобларни се-вib ўқийсиз?

— Яхши китобларнинг ҳам-масини севиб ўқийман. Яхши асарларни янада теран хис

лади-да.

— Ҳой бола, деразани сен синдердингми? Тўғри-сини айтиб, айбингни бўйнингга олсанг, жазонинг ярмини оласан.

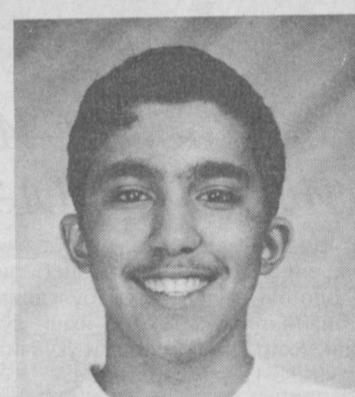
Бола савол берди:

— Агар айбинга икки марта икрор бўлсам-чи?..

Бола онасининг янги шляпасини кўрсатиб деди:

— Мана, кўринг отажон, энди ойим шляпаларини сира ҳам йўқотмайдилар, қунларини сиёҳ билан ёзиб кўйдим.

Кидирбай ТЎЛАБОЕВ
тайёрлади.

Салом «Тонг юлдузи» газе-там!

Мен сенга ана шу мактабимни ёзар эканман, ҳаёлан она Ўзбекистоним бағрида кечган гўзал кунларимнинг, мусаффо болалигимнинг хотираларига қайтмоқдаман. Дононларимиз мусоғир бўлма-гунча, мусулмон бўлмайсан, деган эканлар. Ватанимнинг қалби каби қайнот, тафти баланд ёруғ осмонининг поёни уфқларга туташган бесарҳад далаларининг, боғ-роғларининг, бўрсилдоқ ва хушбўй нон-ларининг, кўнгли ҳам осмон-дек беғубор одамларининг соғинчи бизни янада яхшироқ ўқимоққа, изланмоққа қадр-дон юртимизнинг равнақи учун жудаям кўп нарсаларни ўрганиб қайтмоққа ҳар лаҳзада ун-даб туради.

Мен Америкада яшаб ва таълим олиш жараёнда аме-рикаликларинг ҳаёти, иш

АМЕРИКАДАН САЛОМ!

фаолияти, яшаш тарзла-ри, урф-одатлари-ю, анъана тусига кирган байрамлари билан яқиндан танишиб ол-дим. Насиб қилса, Ўзбекистонга боргач, булар ҳақида барча тенгдошларимга гапириб бермоқчиман. Америкалик тенгдошларим ҳам мендан Ўзбе-кистон ва ундаги байрамлар ҳақида ҳикоя қилиб беришимни илтимос қилишганди. Мен уларга ўзимизнинг яқиндагина нишонланган кутлуг Рамазон ҳайитимиз, ундаги фазилатлар, муқаддас урф-одатлари, ҳатто рамазон кўшиқларигача айтиб бергандим. Айниқса ўша кунларда жамики беморлару, қарияларни ахволидан хабар олинишини, жамалак соч қизларнинг янги тушган келинларни бориб кўришлари, байрам кунлари дастурхонимизни бе-зайдиган анвойи ширикликлар, хуштаъ таомларни санаб берганимда уларнинг юртимизга ҳаваслари янада ортиб кетди. Яқинда юртимизга кириб ке-лаётган янгиланиш ва Баҳор байрами бўлган Наврӯз ҳақида ҳам гапириб бердим. Улар ал-

батта биз ҳам бу байрамларнинг бирортасида иштирок этиш учун Ўзбекистонга борамиз, дея қарор қилишди. Мен ўша лаҳзаларда шундай буюк юртнинг ўзбек деган муқаддас миллатнинг вакили бўлганилгим учун мағурла-ниб кетаман.

Қадрли «Тонг юлдузи!» Мен сенга ваъда бериб айтаманки, Ҳудо хоҳласа албатта, она Ватаним ва унинг равнақи учун салмоқли ҳисса кўшадиган кашфиётлар, ихтилар, илмий тадқиқотлар олиб бориб, элизминг, юртиминг, буюк Ўзбекистонимнинг буюк келажаги ва унинг буюк хизматлар киламан. Тинимсиз интилганга толе ёрдир. Сенга ва сен орқали бутун Ўзбекистонимнинг озод ва ҳур одамларига мусаффо болакайларига жамики қадрдонларим ва тенгдошларимга оташин салом йўл-лайман.

Ҳамманинги чин дилдан согиниб қолувчи юртдошин-гиз,

Жавоҳир БОЙМАТОВ.

ВАТАНГА МУНОСИБ БҮЛШИ

Кўпинча "Ватан нима ўзи?" деб савол беришади. Ватан - бу ҳар бир кишининг туғилиб-ўсган жойи, қишлоғи ёки шахри. Яна Ватанинни осто-надан бошланади, дейишади. Дарҳақиқат, қадрдан кўчамиздан бошлаб то мамлакатимиз сарҳадларигача бизнинг азиз ва муқаддас Ватанимиз ҳисобланади.

Кенг маънода инсон учун Курраи замин - она сайёрамиз Ватандир.

Она Ер, она диёр, она тили, она халқ, она миллат - бу тушунчаларнинг бари муштарак, бир-бири билан узвий боғланган, бирини бирисиз тасаввур қилиб бўлмайди.

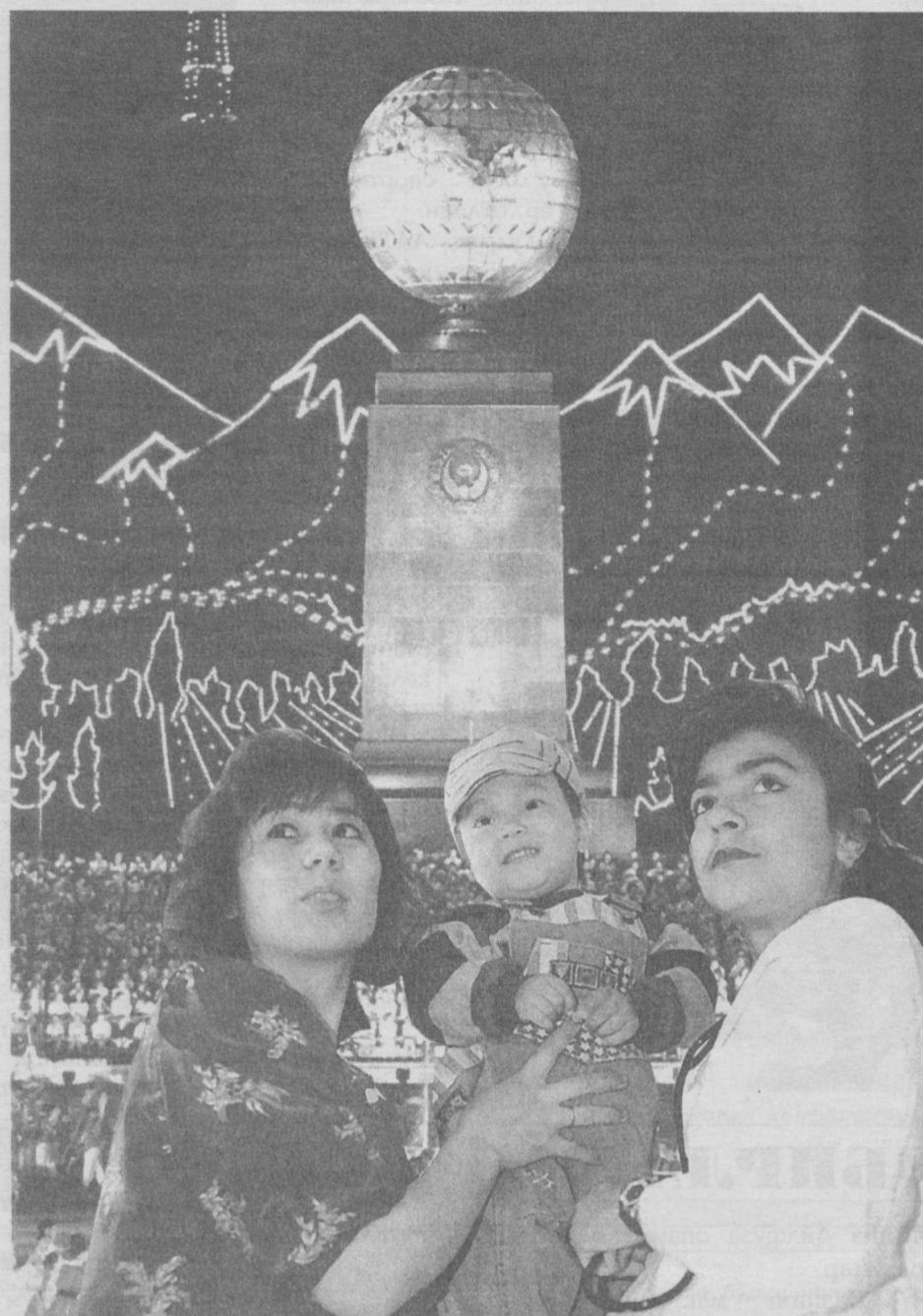
Ватанинни севиш, Ватангага иштиёқ, Ватан бағрига интилиш ҳақида ўйларканман, ёшлигимда кечган бир воқеа, бир неча сўз хотираада қайта тикланаверади.

Саратоннинг жазирамасида паҳта даласида ишлардик. Чанқоғимизни қондириш учун пайкал тепасидаги булоққа салқинлагани келдик. Биз билан келган механизатор акамиз булоқ сувларидан қониб-қониб ичдида:

- Илоҳо, бизни Балиқчининг сувларидан ичиб юришни бенасиб қилмагин, - деб шукрона келтириди. У пайтларда китобларга берилган романтик пайтларим эди. Ўзидан-ўзи саволлар қўйилиб келаверди. "Балиқчидан ҳам обод ерлар, бизнинг булоқларимиздан кўра тотлироқ сувлар бор юртлар кўп-ку. Кечгача чангу-чунгта ишлаб хориб толиб, яна уйига қайтища зовур бўйларидан бир боғ ўт ўриб кетиб, уйига еттач, саноқсиз рўзгор юмушларига шўнгийдиган киши бунча ўзининг даласини, булоқларини яхши кўрмаса, бунча ўзининг ҳаётидан мамнун бўлмаса?!"

Кейинчалик билсан, Ватан бағрида яшашнинг ўзи катта баҳт экан. Ватан учун фидойи бўлиш, унга муносиб бўлиб, меҳнат қилиш, оиласи, юртим деб яшаш эса улкан баҳт экан.

Она тили оддийгина алоқа сўзлашув воситасигина эмас, балки миллатнинг тарихи, маданияти, урф-одати, келажаги. Она тилига бўлган муносабат - Ватанга муносабат. Машҳур авар шоири Расул Ҳамзатов Германия сафарида миллатдини учратиб қолади. У киши урушда асирикка тушиб шу ерларда қолиб кетганини, оиласи, яхшигина жойда ишлашини, Ватанга қайтишининг иложи бўлмаганини айтибди. Қишлоғида ота-онаси, қариндош-уругларий бор-йўқлигини аниқлаб, мактуб ёзишини илтимос қилибди. Шоир миллатдининг яқинларини қидиради.

Онаси тирик экан. Шоир онага ўғлининг саломини етказибди. Она ўғлини аллақачон урушда вафот эттан деб юаркан. Ногоҳ, кувончли хабарни эшитиб, ўзини йўқотиб қўйибди. Соғлигини, ишини, оиласини суроштирибди. Яратганга ҳамду сано айтибди.

Шунда она бирдан сўраб қолибди:

- Ўғлим сиз билан ўз она тилида гаплашдими?

- Йўқ, таржимон билан немис тилида.

- Унда менинг ўғлим урушда ўлган экан. Она тилини унутган одам, менинг ўғлим эмас, - дебди она.

Ватан равнақи йўлида фидойлик кўрсатаётганлар қанчадан-қанча. "Андижон-Наманган" катта йўли бўйида қишлоқ четида Исломқул aka 2500 туп терак кўқартириди. Тераклар остида мўл-кўл помидор етиштириб, аҳолига арzon нарҳда сотди. "Балиқчи-Шаҳриҳон" йўлида "Бўстон" ширкатлар уюшмасида ана шундай теракзорни раҳматли Содик бува барпо қилганди. "Болаларим, биздан элу юртга савобли ишларимиз қолади. Теракларимиз соясида баҳра олган киши бизни дуо қилса бас" деганди.

Ҳаётни, турмушни кузатсангиз оддий камтарин кишилар она юрт равнақи йўлида тиним билмас эканлар. Уларни бунга даъват қилаётган нарса нима? Ватан туйфуси эмасми?

Туйғу қандай пайдо бўлади? Она қорнида ётганимизда, дунёга келиб азиз ва муқаддас Ватанда яшаётганимиздами? Она алласи, шоирлар шеъри, момоларимиз ривоятлари, хонандалар қўшиклирида эмасми?

Мен нечун севаман
Ўзбекистонни,
Тупроғин кўзимга айлаб тўтиё.

Нечун Ватан дея еру осмонни
Муқаддас атайман,
атайман танҳо.

Аслида дунёга танҳо нима бор,

Пахта ўсмайдими ўзга элга ё?
Ёки қўёшли севгимга сабаб
Ахир қўёшли-ку бутун Осиё

Мен нечун севаман
Ўзбекистонни,
Боғларин жаннат деб

кўз-кўз этаман.

Ватанга муносиб бўлиш - азиз Ватанинни доно ва мард фуқароси бўлиш демак.

Балиқчи она қишлоғимиз - Қорадарё соҳилидаги маскан. Тарихи минг ийларга бориб та-

қалади. Балиқчи сўзи балиқ тутувчи маъносида англанилмас экан, балки аллома тилшуносларимиз аниқлашича, "балиқчи" қадим турк уруги номларидан бири. Балиқчи - шаҳарсоз, шаҳар қурувчи маъносини англатаркан (масалан, Бешбалиқ - беш шаҳар).

Ривоят қилишларича, Балиқчида азиз авлиёлар кўп ўтган. Бу табаррук кишилар ҳордик чиқариш учун ҳассаларини суқсалар, ўша ердан булоқ отилиб чиқаверган экан. Ҳақиқатан ҳам, асрлар гувоҳи булоқдар бу гўшада жуда кўп Булоқлардан оқиб чиққан сувлар Сариқсув сойига қўшилиб, Қорадарёга, Қорадарё эса Нориндарё билан бирлашиб, давлатимиз тамғасида акс эттан Сирдарёга айланади. Шундай азим дарёлар ирмоқлардан, жўшқин қайнар булоқлардан ҳосил бўлган. Демак, ҳар биримиз ўзимизни ирмоққа қиёсласак, шу кичик сувлар катта дарё бўлгандай, ҳаммамиз она Ватан равнақи, баҳт-саодати йўлида бирлашишимиз, ҳамжиҳат бўлишимиз зарур.

Тарих бизни яшашга ўргатади. Она Балиқчимиз неча асрлар давомида тало-тўпу, босқин-қиронларнинг шоҳиди. Қанчадан-қанча подшоҳу лашкарбошилар, Жўжи-ю, ўрис генераллари қатли омлари гувоҳи биргина Чор Россияси босқинчилигида аҳолининг қаттиқ қаршилигидан дарғазаб амалдорлар Балиқчини ер юзидан ном-нишонсиз йўқотиши учун ўкки марта уринишган. Батамом вайрон қилинган киндик қони тўкилган жойга қайтиб келиб, уни обод қилишаверган.

Тарихшунос - шоир Хуршид Даврон ёзади:

"Ватаниннинг англамаслик қалбан ғоят тубан бўлиш, жоҳиликдан далолатдир.

Ватаниннинг англамаслик ҳамиятсиз, турурсиз, хор ва кул одамлар қисматидир.

Ватаниннинг дунёни, муҳаббатни, ҳақиқатни ва ўзликни англамасликдир.

Ватаниннинг англаш, илм ёки ҳис этиши эмас, балки фаолиятдир.

Ватаниннинг англаш жасорат эмас, аммо усиз жасоратнинг ўзи бўлмайди".

Абдуғаффор КОСИМОВ,
Андижон вилояти,
Балиқчи туманинаги
50-урта мактабининг
она тили ва агадиёт фани ўқитувчиси.

ФАХРЛИ ЎРИН СОҲИБЛАРИ

Мактаб жамоаси жисмоний тарбия фани ўқитувчилари Рўзимурод Очилов, Мажид Ҳомидовларни спорт жонкуярлари дейишади. Чунки, улар ўз ишининг устаси, жонкуяр спорт мураббийлари. Бу моҳир мураббийларнинг ташаббуси туфайли мактабда волейбол, баскетбол, кўл тўпи, шоҳмот-шашка каби тўғараклар мунтазам фаолият кўрсатмоқда.

Мактаб спортчиларининг тури мусобақаларда эришаётган ютуқлари салмоқлидир.

Яқинда туманимизда мавжуд 57 та мактаб спортчилари ўртасида волейбол мусобақаси бўлиб ўтди. Мусобақада мактабимиз спортчилар туманда фахрли 2-уринни кўлга киритди.

Бугунги кунда мактабимизнинг ёш спортчилари Гулёра Тешаева, Нозима Худойбердиева, Наргиза

Исломова, Наргиза Ҳамроева, Гулчирой Шукрова, Нафиса Бозорова каби терма команда аъзолари вилоятда ҳам фахрли ўринни кўлга киритиш учун устозлари билан биргалик кўрмоқдалар.

Бу ёш спортчиларга омад ёр бўлсин.

Гулруҳ ЛАТИПОВА,
Бухоро вилояти,
Fиждувон туманидаги
29 - мактаб ўқувчи.

ТАБРИК ТАДБИРЛАРИ

Мактабимизда "Аёллар йили" та багишиланган кечалар ўтказилмоқда. Улардан бири "Балли қизлар" кўрик-танловидир. Кўриқда 7-, 9-, 10- ва 11-синфлар ўқувчилари қатнашди. Мусобақадошларга шартлар шундай берилди: миллий рақс ёки ашула ижро этиш, замонавий рақс ёки ашула, дастурхон безатиш, ҳар хил ҳикоя ёки асарлардан саҳна кўриниши кўйиб бериш.

Хуллас, бу кўрик қизиқарли ўтмоқда. Шу кунларда 8 март хотин-қизлар айёмига багишиланган кеча уюштирилмоқда. Бу кечани она тили ва адабиёт ўқитув-

чимиз Дилфузга опамиз олиб борадилар.

Бизнинг мактабда шундай тури кечалар уюштирилмоқда. Мен шу фурсатдан фойдаланиб, устозларимиз Дилфузга Фаниева ва Мавлуда Абилова опамларни, азиз ва меҳрибон онажонимни ва синглимни 8 март билан чин юракдан табриклайман!

Муқаддас ИКРОМОВА,
Райхона АБДУРАҲМОНОВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод
туманидаги Абу Али ибн Сино
номли 105-ўрта мактабнинг
6- "А" гимназия синф
ӯқувчилари.

ҲИДОЯТ САРИ

Яқинда мактабимизда Аёллар йилига багишиланган тадбир ўтказилди. Бу тадбирни "Онангта, онангта ва яна онангта, сўнгра отангта яхшилик қил" ҳадисидан келиб чиқсан ҳолда, баҳорнинг зеболиги, турфа гулларнинг раънолиги, наслларнинг аслиги, йигитларнинг Рустамлиги, хур қизларнинг ҳуррумлигига сабабчи бўлган аёлларимизга бағишиладик. Ўзбек аёллари ўзларининг ибоси, ҳаёси билан бошқа ҳалқлардан ажralиб туради. Шу ўринда тадбир иштирокчилари шоирларимиз мисраларидан келтириши:

Нияти холис дўстдан
туттмай ўзин бегона.
Бу курраи заминда орттироқ
кўп дугона,
Хулқ-одобу ҳаёда оламдадир
ягона
Суҳбат қуриб чақсангиз
ҳар гапин магизлари,
Маънога бой сўзлари -
Ўзбегим аёллари.

Тадбирни 9- "А" синф ўқувчилари Умида Жуманиёзова, Сафаргул Ниёзовалар олиб бориши. 6- "А" синф ўқувчиси Мадаминов Севинчнинг "Онажоним", 9- "А" синф ўқувчилари Отажонова Мөхирининг "Аёл", Тожиев Акбарнинг "Энди бизники замон" ашулалари томошибинларда катта таскорут қолдири.

Ўқувчилар яна одоб-аҳлоққа оид шеърлар, нон ҳақида, она меҳри ҳақида, ўжарлик оқибатлари ҳақида ривоятлар ва ҳикоятлар асосида саҳна кўринишилари тайёрладилар.

"Ҳидоят сари" тадбири сўнгидаги инсонга Она ҳам худди ҳаёт сингари бир марта берилиши, шу ширин тұхфадан фойдаланиб, онани рози қилмаган фарзаңд бир умр хасратнадомат чекиши таъкидланди.

Меҳрибон ЭШЁЗОВА,
Хоразм вилояти, Шовот
туманидаги 47-мактабнинг
Болалар ва ўсмирлар етакчиси.

"КИТОБХОН" КЎРИК-ТАНЛОВИ

Мактабимизда республика умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг "Китобхон" кўрик-танловининг низоми асосида 7- "А", 7- "Б", 9- "А", "Б", 10-синфлар орасида "Китобхон" танлови ўтказилди.

Анвал 9- "Б" синфнинг китобхон гурухи 3 дақиқа ичида ўз гурухларини чирошли қилиб танишилди. 2-шарт - маълум нусхадаги китобларни изоҳлашда 10-синфнинг "Китоб" гурухи қатнашчиси Дилдора Аvezova Президентимиз И. Каримовнинг "XXI аср бўсағасида: хавфзизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" аса-

рини, 9- "Б" синф ўқувчиси Сайёра Сайдова "Ўзбекистон ъююк келажак сари", Шодмон Муродов "буюк келажагимизнинг ҳукуқий кафолатлари" асаларидан олган таассуротларини мароқ билан гапириб бердилар.

Маънавий мерос нима? Маънавий баркамол киши деганда қандай кишини тушунасиз, деган саволга 7- "Б" синфининг "Зиёкор" гурухи қатнашчиси Нигора Содикова ва Наргиза Йўлдошевалар Улуғ бобокалонларимиз Алишер Навоий, Мирзо Бобур, Машраб, Бедил, Ноңира, Увайсийларнинг бизгача мерос бўлиб қолган

ижоди ва улар асалари ҳақида гапириб бердилар.

Ўқувчилар тасаввурда яратилажак асалар таърифи ҳақида 9- "Б" синф ўқувчиси З. Раҳмонованинг олдига тушадигани топилмади. Бу ўқувчи ўзи яратадиган асалига "Мустақиллик" деб номлаганини қаҳрамони қандай киши бўлмоғини мароқ билан айтиб берди.

Кўрик-танловида 9- "Б" синфнинг китобхон гурухи ғолиб деб топиди.

"Китобхон" танловини жонкуяр муаллима Маствура Бўронова тайёрлади.

Зебунисо РАҲМОНОВА,
Бухоро туманидаги
39-ўрта мактаб ўқувчи.

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этимоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” шолова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари Эрғашвий САРИҚОВ ва Баҳодир ҲАЙДАРОВлар билан ҳамкорликда ўюнтирилган.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сонида конкурс топшириклари ва топширикларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририята юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, қўйла ёки ксероксада кўчириб олиб, топширик варақасини тўлдириб, бизга ўйлассингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топширикларни тўплаб, 1 та хатжидода юборишингиз ҳам мумкин.

Танловеда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан апгрелгача бўлган сонларида бериладиган ҳамма топширикларга жавоб ўйласси зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши мумкин.

Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қўйида мукофотлар таъсис этилган:

1-уринни эзалигаган ўқувчига -

телевизор;

2-уринни эзалигаган ўқувчига -

стерео магнитофон;

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -

аудио-плеер

Конкурснинг якуни босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

24 - ДАРС

МУЛК ВА МУЛҚДОР

Бирор нарса сизнинг мулкингиз бўлиши учун

- унга тўла хўжайинлик қилиш,
- ундан ўз эҳтиёжларингизни қондириш мақсадида фойдаланиш,
- уни сотиш,
- бошқа нарсага алмаштириш,
- бирорга совға қилиш

каби ҳуқуқларга эга бўлишингиз керак. Агар бу ваколатларнинг биттасига эга бўлмасангиз ҳам, у сизнинг шахсий мулкингиз ҳисобланмайди. Масалан, кийим-кечакларингиз, ўқув-қуролларингиз ва туғилган кунингизда сизга совға қилишган велосипед ва аудиоплеер сизнинг мулкингиз ҳисобланади. Чунки, сиз уларга тўла хўжайинлик қиласиз. Улардан ўз эҳтиёжларингизни қондириш мақсадига фойдаланасиз. Уларни сотишингиз, бошқа нарсаларга алмаштиришингиз ёки ўртоғингизга совға қилишингиз мумкин.

Шахсий мулк

Үйингиздаги телевизорни оладиган бўлсак. Унга тўла хўжайинлик қила олмайсиз. Ундан истаган пайтингизда фойдалана олсангизда, уни сотиш, бирор нарсага алмаштиришига ҳаққингиз ўйқ. Шу сабаб, телевизор сизнинг шахсий мулкингиз ҳисобланмайди. Телевизор, мебель, гилам каби ўй-рўзгор буюлари ва ўй-жой оила мулки ҳисобланади. Уларнинг мулкдори оила аъзолари ҳисобланади.

Оилавий мулк

Эгаси мавжуд бўлган ҳар қандай нарса мулк ҳисобланади. Ер юзида деярли ҳамма нарсанинг эгаси бор. Эгаси ўйқ нарса, яъни ҳеч кимнику бўлмаган нарса - мулк ҳисобланмайди. Масалан, осмон, юлдузлар, қўёш ҳеч кимга тегишили эмас ва улар мулк ҳисобланмайдилар.

Сиз ўқиётган мактаб, йўллар, кўчалардаги дарахтлар, фавораларнинг эгаси ўйқек туюлади. Аслига уларнинг ҳам эгаси бор бўлиб, улар ҳам мулк ҳисобланади. Улар давлат мулкидир.

Ҳамма нарсанинг эгаси борлиги, яхшими ёки ёмонми? Ҳам яхши, ҳам ёмон. Ёмонлиги шундаки, одамлар орасига норозиллар, жанжаллар, ҳамто урушлар худди шу мулк туфайли юзага келган.

Яхшилиги шундаки, ҳар бир нарсанинг эгаси бўлсагина, ундан оқилона фойдаланилади, авайланади. Ҳар бир мулкинг эгасигина, бу мулк ҳақига қайтуради. Қолаверса, бутун иқтисодиёт мулкдорлар орасига муносабатлар асосига қурилган бўлиб, иқтисодиётни бу муносабатларсиз юритиб бўлмайди.

**МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
ҚУЙИДАГИ
МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:**

**700029. Тошкент
шахри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона.
(Музаффар ПИРМАТОВга)**

24 - ТОПШИРИК

МУЛК ВА МУЛҚДОР

1. Бирор нарса сизнинг мулкингиз бўлиши учун

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

каби ҳуқуқларга эга бўлишингиз керак.

2. Туғилган кунингизда калькулятор совға қилишди. Сиз бу калькуляторга нисбатан қандай ҳуқуқларга эга бўлдингиз?

Жавоб:

3. Дадангиз фарзандларим компьютер сирларини яхши ўргансин деб, компьютер олиб берди. Қуидаги фикрларнинг қайсилари нотўғри эканлигини аниклаб, уларга “?” белгисини кўйинг.

1. Сиз бу компьютерда расмлар чизишингиз мумкин.
2. Сиз компьютерни янги дастурлар билан жиҳозлашингиз мумкин.
3. Сиз бу компьютерни ўртоғингизнинг туғилган кунига совға қилишингиз мумкин.
4. Сиз бу компьютерни ўртоғингизнинг пиониносига алмаштиришингиз мумкин.
5. Сиз бу компьютерда математика масалаларини ечишингиз мумкин.
6. Сиз компьютердан бошқаларнинг фойдаланишини ман қилишингиз мумкин.

4. Юқоридаги мисолда келтирилган компьютер қандай мулк турига киради?

Жавоб:

5. Мулкнинг пайдо бўлишининг ижобий ва салбий томонларини сананг. Ижобий томонлари:

Салбий томонлари:

6. Ҳовли оиласининг мулки бўлиши учун оила аъзолари ҳовлига нисбатан қандай ҳуқуқларга эга бўлиши керак?

Жавоб:

7. Жадвалнинг биринчи устунида келтирилган мулкларнинг эгаларини аниклаб, иккинчи устунга ёзинг.

Мулк	Мулқдор
Үйдаги телевизор	1.
Завод конвееридан чиқаётган телевизор	1.
Мактабдаги компьютер	2.
Ҳарбий самолёт	1.
Кўприк	2.
Кўриқхона	1.

8. Мактабда шанбалик ўтказилди. Сиз уйингиздан кўчат олиб бориб, мактаб ҳовлисига ўтказдингиз. Йиллар ўтиб, дарахт мева бера бошлади. Бу дарахтнинг мевалари кимнинг мулки ҳисобланади? Дарахт кимники? Жавобинизни асосланг.

Жавоб:

9. Сизнингча, “Олтин девор” спектаклидаги девор кавагидан топилган олтин тангалар билан тўла хум кимнинг мулки ҳисобланади?

Жавоб:

Ислам-шарифингиз _____
Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

Биз Ватан фарзандлари! Президент болалари!

МАХСУС ҚҰШСАХИФАСИ

ЗУККО ИҚТИСОДЧИ ЁШЛАРНИНГ "ЗИЁ" КЛУБИГА МАРҲАМАТ!

Мана икки ойдирки, "Камолот" жамғармаси-нинг "Ёшлар мұаммолари" институты қошида ёш иқтисодчиларнинг "Зиё" клуби фаолият күрсатиб келмоқда. Клубимизга фан номздлари, Эргашвой Сариқов ва Баҳодир Ҳайдаровлар раҳбарлик қилишмоқда. Клубимиз ТошДУ қошидаги гимназия, Тошкент молия институты қошидаги солиқ лицейи, Техника университети қошидаги лицей ва Тошкент банк колледжи ўкувчи ва талабаларидан иборат. Клубимизнинг президенти қилиб, солиқ лицейининг 10-синф ўкувчи-си Бобомурод Эшонқуловни, вице-президенти қилиб эса Азиз Кенжәевни сайладик.

Клуб машғулотларига қатнашиш ихтиёрий бўлса-да, ҳаммамиз бу машғулотларнинг ҳеч бир соатини қолдирмасликка ҳаракат қиласиз.

Бунинг сабаби шундаки, машғулотларимиз ҳар сафар мазмунли, қизиқарли баҳслар асосида ўтади. Ҳар бир машғулот, ҳафталик иқтисодиёт хабарномаси билан бошланади. Бу хабарномаларни галма-галдан ўзимиз тайёрлаймиз. Бу билан жонажон мамлакатимиз иқтисодиётiga оид, қолаверса бутун жаҳонда юз берётган иқтисодий янгиликлар, мұаммолардан воқиф бўлиб борамиз. Шундан сўнг бирор иқтисодий мавзу бўйича мунозара уюштирамиз. Бу мунозараларни клуб раҳбарларимиз турли саволлар билан бошқарсаларда, унда ҳар биримиз билимларимиз доирасида, мұх-

кама қилинаётган мавзуга фикр билдирамиз. Мунозара давомида ҳаммамиз бир-биримиздан ўрганамиз, билғанларимизни дўстларимиз билан ўртоқлашамиз. Шу билан бир қаторда бундай машғулотлар бизга фикрлаш, мушоҳада юритиш, фикрларимизни бошқаларга етказа олиш, тушунтира олиш, баҳслашиб ва нутқ маданияти ва кўникмаларини эгаллашимизда катта ёрдам бермоқда.

Клубимиз аъзолари ўзлари учун иқтисодиётдан турли хил мавзуларни танлаб олиб, бу мавзу бўйича турли хил адабиётларни топиб, ўқиб, ўрганиб изланмоқдалар. Машғулотларда ҳар биримиз ўз мавзумиз бўйича маъруза қилиб, тўплаган маълумотларимиз бўйича ўртоқлашамиз.

Шуниси қизиқ-ки, бунинг учун бизга ҳеч ким баҳо кўймайди, машғулотларга қатнашиш давоматимизни ҳам текширмайди. Буларнинг ҳаммасини биз ўз хоҳишимиш билан, зўр иштиёқ ва мароқ билан бажарамиз.

Хозирда клубимиз аъзолари сиртқи телевизион олимпиада масалаларининг муҳокамаси билан бандлар.

Яқинда синфдош ва мактабдошларимизни ҳам клубимизда ўрганаётган нарсаларимиздан воқиф қилиш мақсадида ўз лицей ёки гимназияларимизда клубимизнинг деворий газетасини ташкил қиласиган бўлдик ва бизда бундан-да ажойиб фикр туғилди:

Клубимизда ўрганган билимларимизни бутун республикамиздаги тенгқурларимиз билан, сен-жонажон газетамиз "Тонг юлдузи" орқали, баҳам кўриш истаги туғилди. Клубимиз номини ҳам "Зиё" деб қўйганимизнинг боиси ҳам ана шунда. Иқтисодиёт асосларини ўрганишда, унинг сирларидан воқиф бўлишда, тенгқурларимизга қўлимидан келганча ёрдам беришга тайёрмиз.

Куйида клубимиз аъзолари тайёрлаган материаллар асосида тайёрланган саҳифани эътиборингизга ҳавола қиласиз. Улар сизда қизиқиши ўйғотади деган умиддамиз. Келгусида бундай саҳифани баҳоли қудрат мунтазам рашидда тайёрлаб, сиз тенгдошларимизга етказиб бориша ҳаракат қиласиз. Клубимиз билан янада яқинроқ танишиш ёки унга аъзо бўлиш истагингиз бўлса, марҳамат клубимиз эшиклар ҳамма тенгдошларимиз учун очик, қуйидаги манзилга хат ёзиб, биз билан боғланшингиз мумкин:

700095, Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси, "Камолот" жамғармасининг "Ёшлар мұаммолари" институти, "Зиё" клубига.

**Саодат ЭРГАШЕВА,
ТошДУ қошидаги лицейининг
10-синф ўкувчиси,
"Зиё" клуби аъзоси.**

РЕСПУБЛИКАМИЗ ИҚТИСОДИЁТИНИНГ ШАХДАМ ОДИМЛАРИ

Республикамизни ривожлантиришнинг 1998 йилги якунларига кўра,

- 1998 йилда республикамизда ялпли ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 104,4 фоизни ташкил этди;
- қишлоқ хўжалигида олдинги йилга нисбатан 4 фоиз, саноатда эса 5,8 фоиз кўп маҳсулот ишлаб чиқарилди;
- қурилиш, банк, соғлиқни саклаш соҳаларида бозор ислоҳотлари жараёнлари чуқурлашмоқда;

• 1998 йилда 3,5 миллион тонна ёки 1997 йилдагидан 15,4 фоиз кўп буғдой ҳосили олинди;

• 1998 йилда 1,3 миллиард долларга яқин чет эл сармоялари ўзлаштирилди. Бу аввалги йилдагига нисбатан 22,6 фоиз кўпдир.

(Президентимиз

Ислом Каримовнинг
1999 йил 16 февраль куни
Вазирлар Маҳкамаси мажлисида
қилган маъруzasидан).

"ЗИЁ" КЛУБИ АЪЗОЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКАМИЗ ЁШЛАРИГА МУРОЖААТИ!

Азиз тенгдошлар!

Мустақилларимиз шарофати билан Президентимизнинг шахсий раҳнамолигига биз ёшларга билим олишимиз учун шунчалик катта эътибор берилиб, имкониятлар яратилаётган ва ишонч билдирилаётган экан, келинг шу ишончги мунносиб бўлалиш!

Қандайсир тайшини ўйқу ақидапарастларнинг ҳавоий гапларига учмайлик! Вақт ғанимат. Фурсатни бой бермасдан, тинмай билим чўққиларини эгаллаильик! Куч-ғайратимизни бунёдкорлик шиларига сарфлайлик! Ахир, буюк келажакни қуриш биз ёшлар зиммасига эмасми?

Шундай экан турли фанлар бўйича, бизнинг клубига ўхшаш тўғарак ва клублар ташкил қилинг. Устозларингизни жон-ҳолига кўйманг. Сизнинг кўзингизда чақнаб турган интилишни кўрган ҳар қандай ўқитувчилар сизга бажонудил ёрдам беришади, тўғаракка раҳбарлик қилишади. Ҳамма гап ўзимизга қолган.

Ўз навбатига, биз "Зиё" клуби аъзолари сизнинг иқтисодиёт бўйича тузмоқчи бўлган тўғаракларингизни зарур материяллар, қизиқарли хабар ва масалалар билан, жонажон газетамиз "Тонг юлдузи" орқали таъминлаб боришни ўз зиммамизга оламиз.

Буюк келажакни биз қурамиз!

ЗИЁ УККОШ КЛУБИ МАХСУС ҚҰШСАХИФАСИ

Кизиқарлы иқтисодиёт

ҲАР ДОУМ СОСА-COLA!

Дунёга машхур Coca-Cola ичимлигини ким билмайды, дейсиз. Хүш, Coca-Cola ичимлигидеги яратилиш тарихидан хабардормисиз? 1886 йил Американинг Атланта штатида аптекачи Джон Пембертон турли хил касалликларнинг олдини олуучи аралашманин оддий үй лаборатория шароитида тайёрлади. Бирок у тайёрлаган аралашмага талаб суст бўлади. Шунда Пембертон унга оддий сув эмас, балки содали сув қўшиди ва натижада Coca-Cola ичимлигини яратиб, катта муваффакиятга эришади. Ҳозирги кунда Coca-Cola ичимлигини дунё бўйича ҳар куни 300 млн. киши истеъмол қиласди.

Coca-Cola ичимлигининг таркибида келадиган бўлсак, уни қанд, ваниль, фосфор ва лимон кислотаси, кофеин, ёнгоқ ва лаванда ташкил қиласди. Лекин бу нарсаларни аралаштириш билан ҳақиқий Coca-Cola ичимлигини тайёрлаб бўлмайди. Ҳақиқий Coca-Cola ичимлигини тайёрлаш учун аралашмага маҳсус қўшимчалар қўшиш керак бўлади. Бу қўшимчаларни тайёрлаш сирини эса компаниянинг фақаттана иккимёнгар олимни билишади, холос.

Pepsi-Cola га келсак, у Coca-Cola дан бир йил сўнг, Шимолий Каролина штатида кашф қилинади. Аптекачи Бредхем диарея касаллигига қарши янги восита ихтиро қиласди. Кейинчалик бу восита ҳам чанқоқбосди ичимлигининг бир турига айланади. Лекин Pepsi-Cola Coca-Cola соясидаги қолиб кетади. Фақат 1975 йилдагина Pepsi Cola компанияси куч тўплаб, хужумга ўтади. Натижада, Coca-Cola компанияси ўз маҳсулотлари нархларини туширишга ва реклама ташвиқотини оширишга мажбур бўлади. Бунинг ҳаммаси Coca-Cola компаниясига 750 млн. АҚШ доллари ҳажмида зарар келтиради. Шунга қарамай, Coca-Cola компанияси ҳозирги кунда жаҳон яхна ичимликлар бозорининг 48%ни, Pepsi Cola компанияси эса фақаттана 15% ни эгаллаб турибди.

Coca-Cola ичимлиги дунёning ҳар бир чеккасида кириб борган ва у минглаб инсонларнинг чаңғорини босмоқда. Бу ичимлик бизнинг мамлакатда ҳам ишлаб чиқарилмоқда ва биз ёшларнинг севимли ичимлигимизга айланган.

Мана Coca-Cola ичимлигининг тарихи ҳақида ҳам қисқача бўлса-да, маълумотта эга бўлдингиз. Энди қуйидаги саволлар ҳақида бир бош котириб кўрингчи:

1. Нима учун Coca-Cola ичимлигини тайёрлаш сирини билувчи иккита кимёнгар олимларни, Coca-Cola компанияси битта самолётда учишга йўл қўймайди?

2. Ичимликнинг машхур Coca-Cola номи қандай келиб чиқкан?

3. Санта Клаус (Қорбобо)нинг тўни нима сабабдан қизил рангда?

Гулзода ЮЛДАШЕВА,
ТошДУ қошидаги гимназиянинг
9 - "А" синф ўкувчisi.

ҮРТА ОСИЁДА МУОМАЛАДА БЎЛГАН ТАНГАЛАР

Юртимизда турли даврларда тули хил пуллар муомалада бўлган. Ҳусусан, қадимги тангалар ҳозирги замонда металлга ўйилган тарих зарвараклари сифатида ҳам аҳамият касб этади. Гап шундаки, тангалардаги ёзувларга қараб, бу қайси замонга ва қайси маконга тегишли эканлиги, бу пайтда ким ҳукмрон бўлганлиги ҳақидаги маълумотларни аниқлаш мумкин бўлади.

Үрта асрларда юртимизда муомалада бўлган пуллар - "фулус", "пул", "дирҳам", "мири", "танга", "тилла" каби номлар билан атalgan. Одатда "фулус", "пул"лар мисдан, "дирҳам", "мири" ва "танга"-лар кумушдан, "тилла" эса олтиндан ясалган. Улар турли хил шаклларда ва қийматларда чиқарилган. Одатда 1 тилла - 21 тангага, 1 танга - 4 дирҳам ёки мирига, 1 танга - 45 пулга тенг бўлган.

Агар эътибор берсангиз бу пул номлари ҳозир ҳам гоҳ-гоҳида қулоғимизга қўйидаги иборалар кўринишида чалиниб туради: "У обрусини бир пул қилди", "Кисссасида бир мири йўғу - кеккайганига ҳайронсан" ва ҳоказолар.

Тилла

Танга

Дирҳам

Үрта Осиёда муомалада бўлган пул намуналари.

Кувноқ танаффус

- Дада, ёдингиздами, мен синфдан-синфга кўчсам, менга 500 сўм бермоқчи эдингиз? - сўради шайтон ўғил дадасидан.

- Ҳа-ҳа, ёдимда. Хўш ўқишиларинг қалай?

- Сизни табриклийман дада. 500 сўм ўзингиз билан чўнтағингизда қоладиган бўлди.

☺ ☺ ☺

Газета сотовчи бола кўчада югуриб қичқириб бораётпи:

- Оламшумул қаллоблик! Ўттиз киши жабр

кўрди!

Йўловчи қизиқиб, газета сотиб олади ва унда ҳеч қанақа ёқа ушлайдиган хабарни топа олмайди. Шунда бояги газетачи боланинг овози яна қулоғига чалинади:

- Оламшумул қаллоблик! Ўттиз киши жабр кўрди!

Комила УСМОНОВА,
ТошДУ қошидаги лицейнинг
9-синф ўкувчisi.

Уйга вазифа

ҚАЙСИ БИРИ АРЗОН?

Харидор бозорда иккита - бири катта, иккичи кичикроқ тарвузни танлади. Катта тарвуз диаметри кичиганинига қаранганди унинг тўртдан бир қисми қадар узунроқ. Дехқон катта тарвуз учун иккичисидан бир ярим баравар қимматроқ ҳақ сўради. Айтингчи, қайси тарвуз арzonроқча тушади?

БИР ТАНГА ҚАНИ?

Икки саватнинг ҳар бирида 30 тадан олма бўлиб, боғон биринчи саватдаги олмаларнинг ҳар З тасини бир тангадан, иккичи саватдаги олмаларнинг ҳар иккитасини бир тангадан сотиб, жами 25 танга даромад қилмоқчи бўлди. Мулоҳаза юритиб, биринчи саватдаги олмаларнинг ҳар иккитасини бир танга, иккичи саватдаги олмаларнинг иккитаси бир танга, демак бешта олмани икки тангага сотсан бўлади деган фикрга келди. Сўнг барча олмаларни аралаштириб юборди. Боғон олмаларни сотиб бўлгач, олмаларни ўйлаганидек 25 тангага эмас, балки 24 тангага сотиб юборганини пайқади.

Ҳақиқатан, $60:5=12$ (бештадан 12 тўп), ҳар бир тўп 2 тангадан, жами $12x2=24$ танга бўлади. Бир танга қани?

Азиза ҲАЙДАРОВА,
ТошДУ қошидаги
гимназиянинг
8-синф ўкувчisi.

ОНАЖОНЛАРГА

*Мадҳ, этайин сизларни,
Орзулари осмон бўлган дилларни.
Кўриб кўшинг кулиб турган кўзларни,
Элим қутлар сизни бугун, оналар!*

*Юзингизга бевақт ажин тушмасин,
Фарзанд учун кўзингиз ёш тўкмасин.
Кимдир сизни ноҳақ ғийбат этмасин,
Элим қутлар сизни бугун, оналар.*

*Отабекни мафтун этган Кумушлар,
Кўпидир сизда бугун оғир юмушлар.
Қутлуғ бўлсин сизга томли турмушлар
Элим қутлар сизни бугун, оналар.*

Рашида ПИРНАФАСОВА,
Олом тумани, 12-мактабнинг
7-“Г” синф ўқувчиси.

ЎЗБЕКИСТОН ҚИЗЛАРИ

*Ярашгандир бўйига,
Ўзбегимни либоси.
Қомати хўб келишган.
Шаҳло кўзли қизларга.
Тарихда из қолдирган,
Ўзбегимни қизлари
Дунёга донги кетган,
Заркокилли қизлари.
Муҳаё АЗИЗОВА,
Коғон туманинаги
1-мактаб ўқувчиси.*

УЙИМИЗ ФАРИШТАСИ

да меҳридарё муалима, шифохонада сўзи ширин шифокор, жамоада ишchan инсон. Қўйингки, барча жабҳада аёллар ташабbusкор.

Аёл аҳди болажон она! Оналар олдида биз бир умр қарздормиз. Тунлари бешик тебратиб, ухламай чиқсан оналаримиз оёқса турганимиздан кей-

ин ҳам тинчимайди. Дарсдан ёмон баҳо олсак ачинади, кўчадан бурнимиз қонақ қайтсан, куйинади. Хуллас, доим бизнинг ташвиши мизда.

Афсуски, барча фарзандлар ҳам буни тўғри тушунишмайди. Оналарини сўзига кирмай, кўчадаги ўйинни афзал билишади. Катта бўлганларида она

қадрига етишади. Лекин бу вақтта келиб, кеч бўлган бўлади. Чунки ноқобил ўстсан фарзанди доғига куйган онаси энди ёруғ оламда йўқ...

Бундай кўнгилсизликлар ҳаётда кўч учрайди. Биз болалигимиздан отаонамизга меҳрли бўлсан, кейинчалик пушаймон емаймиз.

Азиз тенгдошлар!
Аёллар йилида оналимизга ҳар қачон гидан меҳрибон дастёр бўлайлик. Улар хоҳлаганидек яхши ўқийлик.

Келгусида баркамол инсонлар бўлиб, ватанимиз келажагини порлоқ этайлик.

Ғолиб ҚУРБОНОВ,
Шофиркон туманинаги,
48-мактабнинг
7-синф ўқувчиси.

Мехрға йўғрилган алла

Она жўшиб, ёниб оҳанграбо овози билан оромбахш алла айтапти. Бешикнинг оҳиста тебраниши она алласига ҳамоҳанг. Болажонини уйку элитиб, кўзларини аста юмади.

Алла тонг шабадаси янглир майин тараляёттир. Алла куйланаёттандан булбуллар хонишдан тўхтайди, оламнинг ғовур-ғувури бирпас тингандек бўлади. Ҳамма нарса гўё аллани тинглаёттандек сукутда. Алла майин тараляпти.

Ха, алла асрлардан-асрларга, авлодлардан-авлодларга эзгу туйгуларни сингдирувчи, майин юрак садосидир.

Алла, болам, аллаё,
Жоним болам аллаё.
Эрта-бугун бошимда
Соябоним аллаё.

Ушбу аллани Навоийнинг онаси ҳам унинг бешигини қучоқлаб куйлагандир. Шу пайтда волидаси ўз зурриёдининг номи асрлар давомида мангу бўлишини истаганмиди?! Уни учқур хаёллар

қаерларга элтиб, неларни ўйлантирган эди, сўнг ширин ўйлар билан бешикка бошини қўйиб, уйку элитганмиди?

Мурғаккина гўдакни ўзининг иссиқ бағрига олиб, она аллани куйлади.

Онажон, оромбахш алланг асрлардан асрларга жаранглассин, меҳр билан куйлансин! Токи, сенинг майин алланги эшитиб ўстсан бола меҳрли, зиёли, табарук инсон бўлиб етишсин!

Баҳор ТЎРАЕВА, Шофиркон туманинаги 1-гимназиянинг 10-синф ўқувчиси.

Онажоним

Онажоним - меҳрибоним,
Ширин сўзли дил оромим.
Бокларингта гул бўлайин,
Кўзларингта нур бўлайин.

Меҳнат қилиб толмасим,
Чарчоқ нима билмасим.
Нон ёпарим - иссиққина.
Юзлари - қирмизигина.

Онажоним яхшилар,
Уйимизнинг нақшилар.

Гулруҳ БОЗОРОВА,
Фиждуон туманинаги
28-мактабнинг
6-“А” синф ўқувчиси.

ИҚТИСОД

Иқтисод деб пул каби неъматларнинг қадрини билмакка айтилур.

Мол қадрини билувчи кишилар ўринсиз ерга бир тийин сарф қилмас, ўрни келгандан сўмни аямас. Саҳоватнинг зидди баҳиллик ўлдиғи каби иқтисоднинг зидди исрофдур. Аллоҳ таоло исроф қылғучиларни сўймас. Иқтисодни риоя қылган кишилар ҳамма вақт тинч ва роҳатда яшарлар, арилар қиши кунидан емак учун бол йиганидек, бошларига кела-дурган қора кунларни ўйлаб, оқ пул йиғулар. "Тома-тома қўл бўлур", - демишлар. Ҳар нарса оздан кўпайор.

**Кўпни озайтирувчи хотун киши,
Озни кўпайтурмак эрур эр киши.**

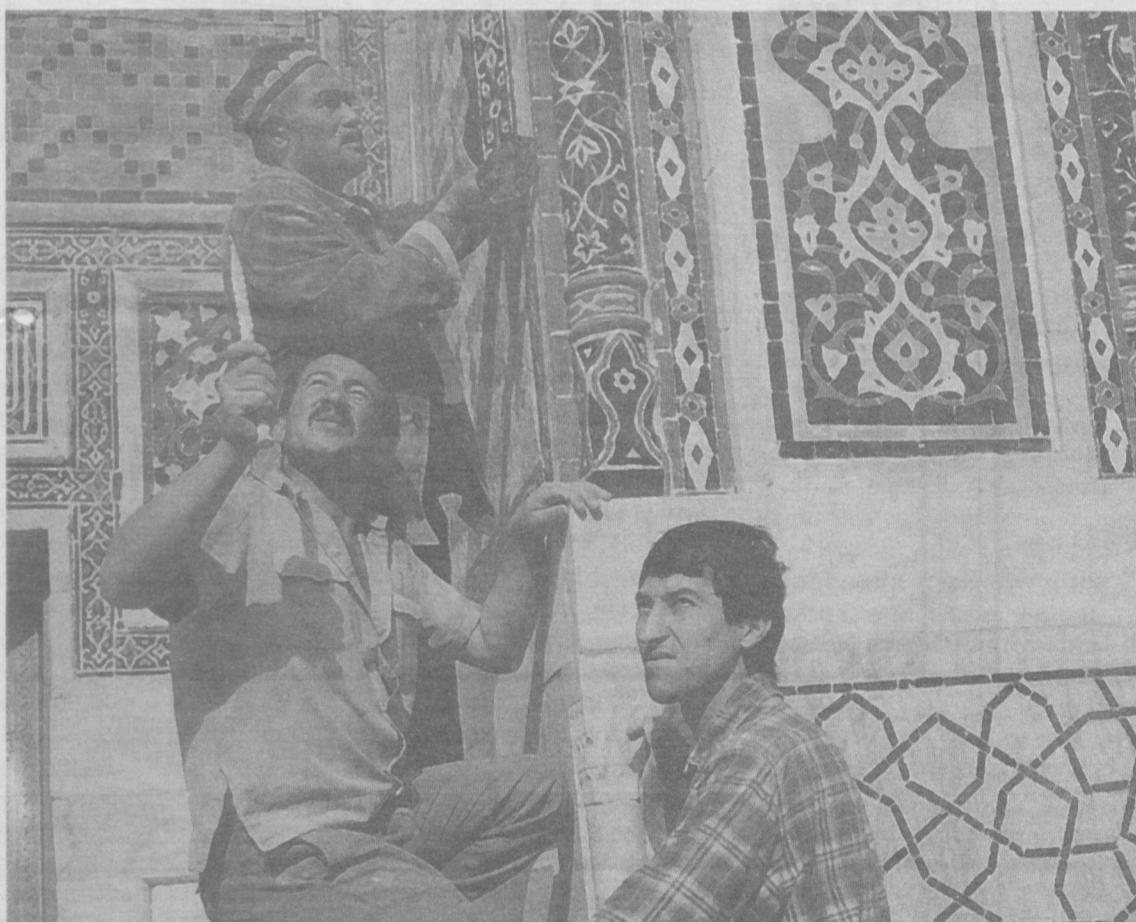
Хозирги хамонджа мақсадга етмак, ўз миллатига хизмат қилмак, ҳалқга мақбул бўлмак учун илм ва мол лозимдур. Оламдаги ҳамма миллиатларнинг ҳол ва қудратлари мол ва ҳойликлари илиа ўлчанадур. Ҳар ерда бой миллиатлар оғир келуб, паллани босуб ҳўжа ўлганидек факирлари енгил келуб, кул ва асир бўлуб, осилиб қоладур. Мол топмакнинг энг баракатли йўллари: ҳунармандчилик, экинчилик, чорвачилик, савдогарлиқдур. Буларнинг ҳар бирига ҳам бу замонимизда билим лозимдур. Боболаримизнинг бўлса бўлар, бўлмаса ғовлаб кетар" замонлари ўтуб, ўрнига "билган битар, билмаган ўйтар" замони келди. Америкаликлар бир дона буғдой экуб, йигирма қадоқ буғдой олурлар,

европоликлар ўзимиздан олган беш тийинлик паҳтамизни кетуруб, ўзимизга йигирма беш тийинга сотурлар. Аммо биз осиёликлар, хусусан, туркистонликлар, думба сотуб, чандир чайнаймиз: қаймоқ беруб, сут ошиймиз, нон ўрнига кесак тишлаймиз. Сўзниг қисқаси, ҳозирги замонга мувофиқ киши бўлмак учун илм ва маърифат илиа баробар иқтисод, инсоф, туганмас саъи, битмас гайрат лозимдур.

Расули акрам набийи мұхтарам саллолоҳу алайхи васаллам афандимиз: "Сўнг замонларда динни сақламак мол илиа бўлур. Иқтисод узра ҳаракатли кишилар факир бўлмас", - демишлар. Яна: "Ҳар нарсада ўрта иқтисод йўлини тутмак лозимдур. Ифрат ва тафритдан иҳтиroz қилмак керак, ҳатто дин амиринда ҳам бир одам ортуқ суфийлик сотса, охиринда ўзи мағлуб бўлур", - демишлар.

*Ҳалқ ичинда мўътабар бир нарса ўйқ давлат каби,
Бўлмагай давлат жаҳонда қуввату
сихат каби.
Иқтисод, инсоф зийнатдур вужуди одама,
Яхши неъмат ўйқ кишига саъи ила
гайрат каби.*

Абдулла АВЛОНИЙНИНГ "Яни гулистан ёхуд аҳлоқ" китобидан.

Хонадон

ГУЛДОНАГИ ГУЛАР АЖИБ УФФОР ТАРАТАР

Гулзорлардан узилган гуллар узоқроқ сақланишини истасангиз бир неча коидаларга амал қилинг.

• Гулларни эрта наҳорда узган маъқул. Бу пайтда гул бандидаги тўқималар роса шарбатга тўйинган бўлади.

• Роса чаман бўлиб очилган гулни узиш керак эмас. Чунки у тез тўкилиши мумкин. Ёмғир ёғаётган паллада гул узиш тавсия қилинмайди.

• Гулларни қўл билан узиш ярамайди. Уларни ўткир пичоқ билан кия бурчакли қилиб кесиб олиш керак.

• Агар гулнинг бандини тўғри қилиб кессангиз, гул-

донга қўйилганда, гулдон тубига тақалиб қолади. Натижада гулингиз сувга тўйинишидан маҳрум бўлади. Дараҳт гулларидан настариннинг банди учини пичоқ билан ёриб қўйсангиз, сув ичиши осонроқ бўлади. Сувда турган гулларнинг кесилган жойи кунлар ўтиши билан чирий бошлайди. Шунинг учун уни сал юқори-роқдан кесиб туринг.

• Гулдондаги сувни ҳам бир кунда бир марта алмаштириб туриш керак. Сувнинг ҳарорати гул умрига жуда катта аҳамият касб этади. Муздек совуқ сувда гуллар ўзининг соғлигини ўйқотади.

• Сўлиб қолган атиргулни тирилиши учун уни 1-2 соатга совутгичга қўйиш керак. Сўнгра унинг бандини янгидан кия қилиб кесиб, гулдонга сувга солиб қўйсангиз, атиргулнинг янги узилгандек бўлиб қолади.

• Гулларнинг узоқроқ сақланишини хоҳласангиз, сувга 0,5 та аспирин дорисидан солинг. Бу гулдонда турган хризонтема, картошкагул узоқ муддатгача очилиб туради. Бир литр сувга бир чой қошиқ шакар солинган гулдонда қашқаргул, атиргул вә чиннинг (гвоздика)лар 15 кунгача янгидек очилиб туради.

Ота-оналар учун СЕМИРТИРУВЧИ ЁКИ ОЗДИРУВЧИ ОВҚАТ ҚЎШИМЧАЛАРИГА РУЖУ ҚЎЙМАНГ

Кейинги вақтларда турли чет эл фирмалари (масалан, "Гербалайф", "Доктор Нона", "Визион", "АҚШ саломатлик фирмаси" ва б.) республикамизда турли озиқ-овқат қўшимчалари сотиб, анча машхур бўлиб қолди. Кўчак-кўйларда бу фирмалар ёллаган кишилар маҳсус қўлбола кўкрак нишони тақиб юрадилар. Унга "Озиш йўлини мендан сўра", "Семириш йўлини ўргатаман" каби ёзувлар бор.

Бундай шахсларда чиндан ҳам кишини семиририш ёки оздириши хусусиятига эга озиқ-овқат қўшимчалари бор. Улар ниҳоятда қиммат - АҚШ долларларига сотилади. Майли, бу воситаларнинг нархини қўя турайлик. Уларни истеъмол қилишга тиббий руҳсатномалар борми?!

- Йўқ! Шунинг учун ҳам инсон организмига ўёки бу даражада таъсир қилувчи бу биоқўшимчалардори-дармон деб эмас, озиқ-овқат қўшимчалари деган ниқоб остида сотилмоқда. Чунки уларни Жаҳон Соғлиқни Сақлаш ташкилоти фойдаланишга тавсия этмаган.

Дастлаб бундай воситалар қўшимчаларни улар солинган қутиларга АҚШ Овқат маҳсулотлари ва дорилар бошқармаси мана бундай ёзув билан таракатган (1966 йил) эди: "овқат қўшимчалари витамин ва минералларга қўшимча муҳтож кишилар учунгина керак, оддий шароитларда уларни тавсия этишнинг илмий асослари йўқ".

Демак, улар танасида витаминлар ва минералларга тишишмаган одамларга тавсия этилган. Бундан келиб чиқадики, улар маҳсус дори-дармонлар экан-да!

Бу воситаларнинг зарарли экани ҳақида "Оила шифокори" газетасида жиҳдий мақола ёзган бир гурӯҳ олимларимиз таъкидлашларича, "Овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотларининг клиник текширувлардан ўтказмайдилар. Бунга сабаб-клиник текширувларда бу маҳсулотлари даволаш самарасига эга эмаслиги маълум бўлиб қолади. Реклама ёрдамида тарқатилганда эса, одамларни психологик

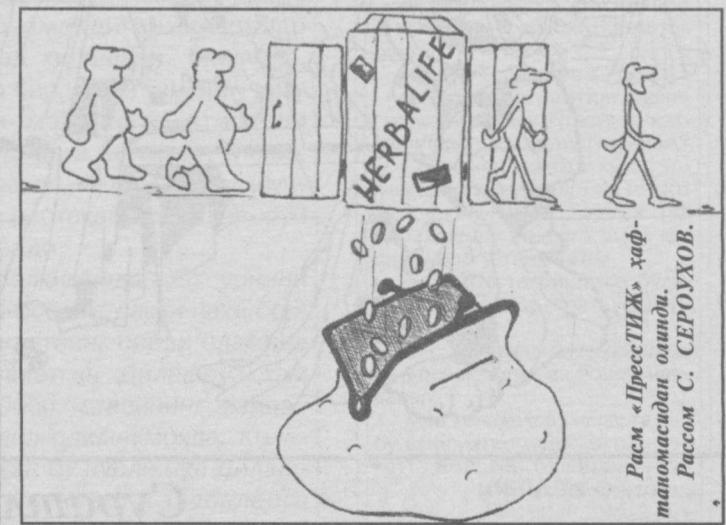
ишонтириш сабабли 70% беморларда самарага эга бўлиши мумкин.

Бироқ бу натижка вақтинчадир. Чунки кузатувларда шунарса аён бўлдик, бу биоқўшимчаларни истеъмол қилинган кишилар маълум вақт ўтгач, турли касалликларга учрамоқдалар. Масалан, оздириувчи моддаси бор "дори ўт" одам тўқималари ортиқча ённинг эмас, балки унинг мияси, юрагидаги тўқималарни ҳам сўндирап экан. Бу руҳий хасталикни хатто ўлимга олиб келади.

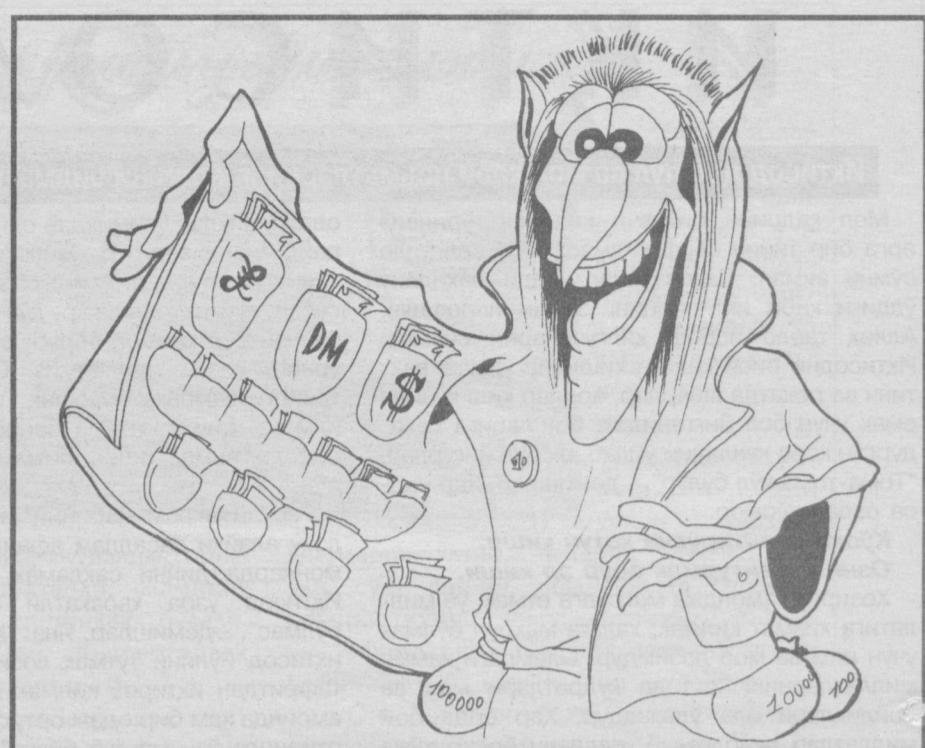
АҚШ Овқат маҳсулотлари ва дорилар бошқармаси FDA таркибида 1992 йилда овқат қўшимчалари билан шуғулланувчи маҳсус бўлим ташкил этилди. У OSN деб номланган. OSN берган маълумотларга кўра, бир биоқўшимча (L триптофан аминокислотаси) ишлатган 1500 бемордан 38 нафари бемаҳал нобуд бўлган. Таркибида шундай модда бор биргина "даво ўт"нинг ўзи "дориворлар" қутичалирида 11 хил номлар билан ёзилган. Бу одамларни чалғитиши табиий, албатта.

Бундай мисоллар, далиллар беҳисоб. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигига бундай бир савол туғилди: хўш, овқат қўшимчалари одам ҳаётини учун хатарли экан, нега уларни ишлаб чиқаришни АҚШ ҳукумати таъкидлаб қўймайди? Жавоби аниқ: биринчи бундай овқат қўшимчаларини сотишдан АҚШ давлат ҳазинасига 1 йилда 4 миллиард сўм соғ даромад келади. Уларни тайёрлаётган фирмалар, бу фирмалар ходимлари, уларни республикамизга олиб келаётган воситачилар кўрадиган даромад эса ундан ҳам ортиқ. Бу воситаларни сотишга ёлланган бизнинг фуқароларнинг ҳар бири ойига 25-30 минг сўмдан фойда олишади. Мана шунча пул-даромад содда одамларнинг озгина озиш ёки семириш хою-ҳаваси эвазига бўлмоқда. Энг ачинарлиси, бу ҳаваснинг охиривой эканидадир!

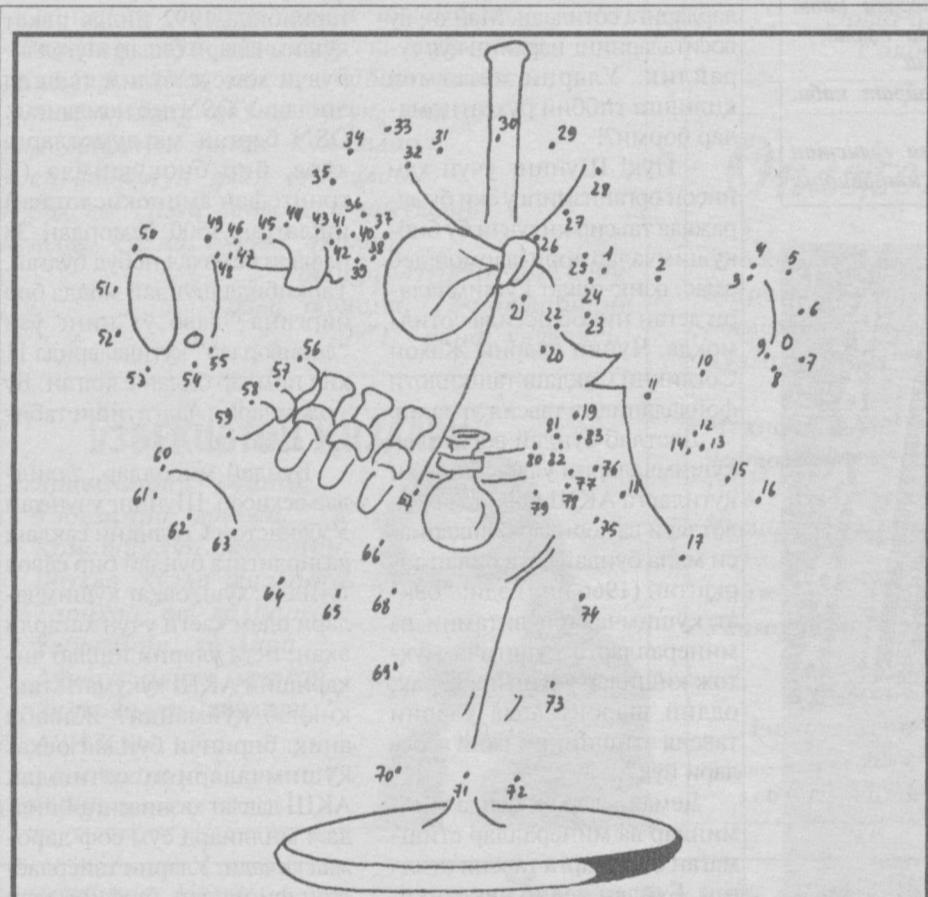
Ёш иқтисодчи.

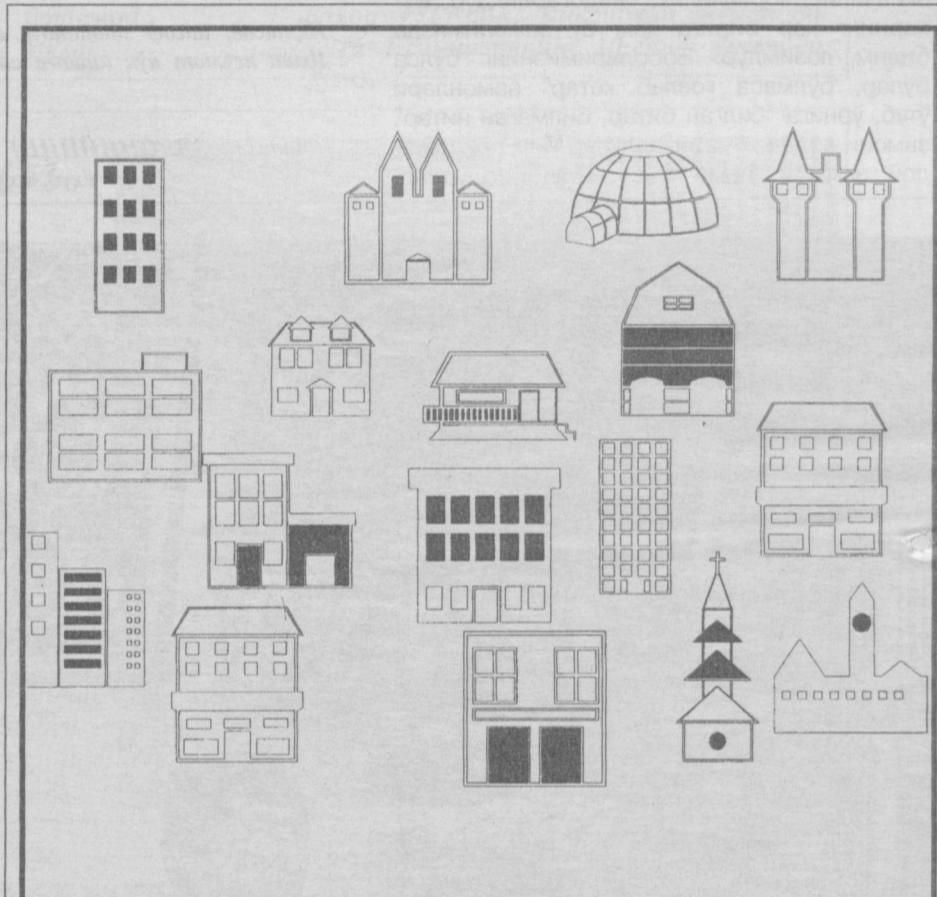
Расм «ПрессТИЖ» ҳафтаномасидан олиниди.
Расом С. СЕРОУХОВ.

Суратлардаги 5 фарқни топинг.

Нүкталарни бирлаштириб чиқинг.

2 та бир хил уй расмини топинг.

Суратлардаги 5 фарқни топинг.

қандай баҳоларга ўқийсиз?
— Баҳоларим фақат «5», 1-синфни «Фахрий ёрлиқ» билан тугатдим.
— «Фахрий ёрлиқ»ка ни ма деб ёзилган экан?
— Билмайман, «Фахрий ёрлиқ» ўзбек тилида ёзилган, биз лотин ёзувида ўқиймиз.
— Унда нималар ёзилгани-

— Хафа бўлмайдими?
— Бўлади, кейин ўзим алдаб овутаман.
— Шуҳрат кимга ўхшайсиз?
— Мени ойимга, синглимни адамга ўхшатиши.
— Ойингизга қаерингиз ўхшайди?
— Ўзим ҳам билмайман.
— Шуҳрат, дўстларингиз

— Унинг учун нима қилиш керак?
— Яхши ўқишим, кўп тилларни билишим керак.
— Қайси тилларни ўрганяпсиз?
— Ҳозир турк, рус, инглиз тилларини ўрганяпман.
— Дарсдан бўш вақтларингизда нималар билан машғул бўласиз?

МЕНГА ҚИЙИН САВОЛ БЕРМАНГ

ги сизни қизиқтирумайдими?
— Ойимлардан сўрасам, «аъло баҳога ўқиганинг учун берилган», — дедилар.

— Ойингизни яхши кўрасизми, адангизними?
— Иккалалигиниям. Кўпроқ синглимни яхши кўраман.
— Синглингизни исми нима?
— Муслима-4 ёшда.
— Муслими хифза қиласизми?
— Жаҳлимни чиқарса уришаман.

борми?
— Бор, дўстим Ҳикмат, Урсамам индамайди.
— Ҳикмат қўрқоқ болами?
— Қўрқоқ эмас, жаҳлимни чиқаришни хоҳламайди.
— Жаҳл қаерда бўлади?
— Билмадим, миёда бўлса керак.
— Катта бўлганингизда ким бўлмоқчисиз?
— Дипломат бўлмоқчиман.

— Ўртоқларим билан шашка ўйнайман.
— Ютасизми?
— Ютқазиб ҳам турман. Бўлмасам қизик бўлмайдида.
Шуҳрат берган барча саволларимга жавоб берди. Суҳбатимиз сўнгига унга ўқишиларида омад тилаб хайрлашдим.

ГУЛЮЗ.

НОЗИЯ · ШОЗ

МЎЖИЗАГА ИШОНГАН ҚИЗ

аъло.

— **Мактабда сирдош дугонангиз борми?**

— Ҳа, албатта дугоналарим, дўстларим кўп. Лекин сирдош дугонам, чин дўстим битта, у ҳам бўлса, Назокат. У билан 1-синфдан бери бирга ўқиб келамиз. Жуда дўстлашиб кетганимиз. Дунё қарашимиз, қизиқишиларимиз деярли ўхшаш.

— **Дилафрўз, кўрсатувда кўрган, билганларингиз ҳеч ўқишингизда ас-котганми?**

— Ўтган йили ўқитувчимиз Тамара опа бизга санъат турлари ҳақида ёзма иш ёзиб келишини топширидилар.

Мен ҳеч ўйлаб ўтирасдан Цирк санъати ҳақида ёзиши танладим. Ижодий ишимда ўзбек цирк санъатини бошлаб берган Эгамберди Тошкенбоев ҳақида, машҳур чавандоз Карим Зарипов, аёллардан биринчи ўзбек масҳарабози Муборак ая ҳақида, ўзбек цирк сулолаларидан Тошкенбоевлар, Зариповлар ҳақида батафсил ҳикоя қилдим. Ёзма ишим ўқитувчимга жуда манзур бўлди. Меҳнатимни юқори баҳолаб 10 балл қўйдилар. Шунда, яхшиям шу кўрсатувни олиб борар эканман, деб қўйдим ичимда.

— **Бўш вақтингизда ни ма билан машғул бўла-сиз?**

— Аввало, бўш вақтим жуда оз. Кўп вақтим дарс тайёрлашга, қўшимча ада-

биётларни ўқишига кетади. Қолаверса, тўнгич фарзанд бўлганим учун ҳам ойимларга уй юмушларида қарашман. Яқинда, Тоҳир Маликнинг «Шайтанат» асарини ўқий бошладим. Асар менга ёқди, таассуроти катта.

— **Кўрсатувни тайёрлаш жараёнида жуда кўп цирк сулолалари билан учрашгансиз, суҳбатлашгансиз. Уларга муносабатингиз қандай?**

— Умуман сулолаларга жуда ҳавасим келади. Чунки, ота-боболар касбини, хунарини давом эттириш ҳар бир фарзанд учун шарафли. Бу удум айниқса, цирк санъатида катта анъанага айланган. Бизда ўзбек цирк санъати доврутини жаҳонга ёётган сулолалар жуда кўп. Шулардан Тошкенбоевлар ва Зариповлардир. Масалан, Зариповлар сулоласининг асосчиси машҳур чавандоз, масҳарабоз Карим Зариповдир. Уларни «Карим қизиқ» дейишади. Улардан сўнг ишларини ўғиллари Ҳаким ака давом эттириб, «Ўзбекистон чавандозлари» ижодий гурухини туздилар. Ушбу гурух билан Ҳаким ака жаҳоннинг жуда кўп манежларида ўзбек чавандозларининг санъатини намойиш этганлар. Эндиликда уларнинг ишларини фарзандлари Анвар ва Гавҳар Зариповлар давом эттиришяпти. Улар ҳам моҳир чавандоз бўлиб, ўзбек циркининг етакчи артистларидир. Бугун ушбу сулоланинг тўртингчи авлодига

мансуб Карима Зарипова. Бутун дунё цирк усталарининг кўригигида иштирок этиб, биринчи ўринни эгаллади.

— **Оилангиз ҳам шундай катта сулолага айланнишини орзу қиласизми?**

— Шундай пайтлар бўладики, бизнинг оиласиз ҳам шундай катта сулолага айланнишини дилдан орзу қилиб кетаман. Менинг бобом Набижон Собиржонов — режиссёrlар, ўз ишларини жуда яхши кўрадилар, дадам Алишер Собиржонов видеомуҳандислар, кўрсатувлар чиройли чиқишида уларнинг хизматлари катта. Мен ҳам келажақда бобонинг ишини давом эттириб, зўр режиссёр бўлмоқчиман.

— **Дилафрўз, мўъжизага ишонасизми?**

— Биласизми, мен нега цирк санъатини яхши кўраман, негаки унда ҳақиқий мард жасур, меҳнат қилиб чарчамайдиган инсонлар ижод қилишади. Менинчча, ҳар бир инсон ўзи орзу қилган мақсадига етишиши учун олга интилса, ўқиса, изланса, меҳнат қилса, шунда ростакам мўъжиза рўй беради.

Халқимизда «От ўрнини той босар», деган нақл бор. Санъатнинг сирли оламида улғаяётган Дилафрўз ҳам бобоси, отасининг изидан дадил одимламоқда. Келажақда бу нурли йўл Дилафрўзни катта ғалабаларга чорлашини чин дилдан истаб қоламиш.

Лола СОАТОВА

ҚИШЛОГИМИЗ НЕГА ТАГИҚҮРГОН?

Қишлоғимизнинг қоқ ўтасида катта, баланд тепалик бор. Ҳар куни маҳалладаги болалар билан бу тепаликка бир марта машакқат билан чиқиб, узоқ-узокларни томоша қиласиз.

Бир куни ўқитувчимиз қишлоғимиз тарихини ёзиб келишини айтдилар. Дарҳакиат қишлоғимизнинг номи нега Тагиқүргон экан, деб қизиқиб қолдим ва бобомдан сўрадим. Бобом эса:

— Қизалогим, бунинг тарихи узун. Биласан-ку биз Зарабшон дарёси яқинида яшаймиз. Ўтмишда сув тошқини кўп бўлган. Бу оғат кўпчиликка баҳтсизлик олиб келарди. Бир куни яна шундай оғат ҳавфи туғилиб қолди. Шунда маҳалла кексаларидан бирни ҳаммани бир ерга жамлаб қишлоқ марказида кўмдан тепалик тайёрлашини буорибди. Ҳамма бел боғлаб ҳашарга келибди. Ҳаш-паш дегунча бу тепалик пайдо бўлибди. Шу орада сув тошқини ҳам бўлиб, барча уйларни вайронага айлантирибди. Аммо тепаликка жон сақлаган одамларнинг жони омон қолибди. Шу-шу бу тепалик қанча-қанча табиий оғатдан инсон жонини омон сақлаб қолган экан.

Ҳозирги кунда тепалик атрофида кўплаб чиройли уйлар қад кўтарган. Лекин унинг номи эскида, деб юар эдим. Энди билсан қишлоғимининг номи ҳам табаррук экан.

Шунда мен ўз-ўзимга дедим: Кўргоним, энди сени ҳеч қачон топтамайман. Мен сен билан фахрланаман.

Гулчирой ИСМОИЛОВА,
Бухоро вилояти,
Фиждувон туманидаги
С. Айний номли
4-мактабнинг 6-«А»
синф ўқувчиси.

МУХБИРИККА ИЛК ҚАДАМ

Мактабимизда барча фанларга ихтисослашган тўгараклар ташкил этилган. Шулардан «Ёш техниклар» тўгараги фаол хизмат кўрсатмоқда. Шу тўгаракка ўш тажрибали ўқитувчи Рустам Абдуллаев раҳбарлик қиласи. Рустам ака бошчилигига ўқувчилар техника сирларини ўрганиб келмокдалар. Тўгарак аъзолари бир қанча мусобақаларда қатнашиб, фахрли ўрнларни эгаллади. Мен уларнинг хурсандчиликларига қўшилиб, айримларига савол бериб, уни қозға туширдим.

— Ўзингизни таниширинг.

— Мен — Парда Ҳакимов номли 12-ўрта мактабнинг 9-«А» синф ўқувчиси Мансуров Мақсуд.

— Мен ҳам шу мактабнинг 9-«В» синф ўқувчиси Норматов Бекзод.

— Мен Тошматов Юсуф.

— Болалар, айтингларчи, сизлар мана шу тўгаракка қатнашидан мақсадингиз нима?

— Бизнинг мақсад: хунар ўрганиш. Ҳалқимизда, бир йигитга қирқ хунар оз, деган гап бор. Биз шу мақолга амал қилиб хунар ўрганяпмиз.

— Ҳаётга татбиқ этса бўладиган асбоблар яратади олдингизмиз?

Ҳак. Булардан ўт майдалағич, пичоқ чопки ва бошқа нарсалар.

Мен келажақда сизларга ушбу фаолиятингизда каттадан — катта омадлар тилайман.

ШЕРАЛИ Очилов,
Жиззах
шаҳар ёш ижодкорлар
уйининг «Ёш муҳбир тўгараги аъзоси.

Мени салгина ваҳима босди. Одамларни зериктириб қўймасмиканмиз, деган ўхёлимда чарх уради. Бу фикримни Шуҳрат акага айтсам, у киши, ҳаммаси қўнгилдагидек бўлади, деб мени руҳлантирилар. Ниҳоят, кўрсатув бошланди. Шуҳрат ака савол берарди, мен эса жавоб қайтарардим. У шунағани фикр ўйғотадиган савол-

маҳсули ва самараси эди. У кимларга яхшилик қилмади. Ишхонадаги оддий машинисткадан тортиб то ўринбо саригача қўлидан келган ёрдамини аямасди. Уни ҳамиша кимнингдир ташвиши билан юрганинг гувоҳи бўлардим.

Ҳалигача хизмат тақозоси билан жумҳуриятимизнинг турили вилоятларида бўлганимда унинг вафотидан бехабар одам-

йўлларига назар ташлар эканман, улар босиб ўтган йўл курашларга, мешакатларга ва қарама-қаршиликларга тўла эканлигини теран англаб боряпман.

Замон ўзгарили. Замонга қўшилиб воқеалар, ҳодисалар, ўша воқеа-ҳодисалар ҳақида тасаввурлар ўзгариб боради. Бу ўзгаришларни илк бор ўша замонда яшаган кучли шахслар

Беҳрӯза Қосимова

БЕГУБОР ДАМЛАР

№ дан № га

лар берардик, мен бейхиёр ўша мавзунинг ичига кириб борардим. Шундай бўлдики, мен билан Шуҳрат ака эфирда эмас, оддий даврада ўтириб, ўзаро мунозара қилаётгандек эди. Кўрсатув ўзимизга ҳам, ўзгаларга ҳам манзур бўлди. Зоро, Шуҳрат ака ҳар қандай кўрсатувни, хоҳ у сиёсий, хоҳ маданий, хоҳ майший, хоҳ адабий мавзуда бўлсин, ўзининг эркин фикрлилиги, табиийлиги, изланувчалиги билан элга манзур қилган, қилолган моҳир журналист эди. Ундаги бу хислатлар ўрганишга, ёшларга ибрат бўлишга арзигуллик хислат эканлиги шубҳасизdir.

Шуҳрат ака кўрсатув жараёнида ҳар қандай касбдаги, лавозимдаги инсонлар билан мунозарага кириша оларди. Бу, аксарият тележурналистларга хос бўлган бетгачопарлик ёки шаккоклиникнинг куруқ намойиши эмас, балки белгиланган мавзуни чуқур ўрганиш, эринмай қилинган маҳқатли меҳнат, изланишлар

лар мендан Шуҳрат Қосимовни сўрашади. Саломларини йўллашади. Шундай пайтларда Шуҳрат ака оламдан ўтди, дейишга ҳатто тилим бормайди... Устозимни бу дунёда роҳат билан, фақат ёруғ кун кўриб яшади, деб баралла айтольмайман. Аммо унинг ҳалқ дили ва ёдида давом этайтган умри ёруғ ва мангудир.

Букун шогирдларнинг дил сўзларини эшитарканман, акамни соғинаман. Бейхиёр, бенам болалигимга, ўша гўзал ва бетакрор кунларга қайтгим келади. Зоро, ширин ўтмишга айланиб, юрагимнинг бир парчасидан жой олган беармон ва армонли хотираларнинг ҳаммаси акам билан боғлиқ.

Мен ҳамиша ўз талабаларимга адолат, ҳақиқат ва поклик ҳақида сўзлардим. Фарзандларим ва талабаларимни ҳар доим ҳар қандай шароитда ҳам ҳақ ўйлидан юришга даъват қилардими, аммо бу йўлларнинг қанчалик оғир ва мешакатли эканлигини билмасдим. Орадан йиллар ўтиб, акамнинг умр

талқин этадилар. Бу талқинларнинг нечоғлик рост, нечоғлик ёлғон, нечоғлик умрбоқий, нечоғлик ўткинчи эканлигини ҳеч ким башорат қилолмайди. Агар бирор бир сиёсий ҳодисага берилиган баҳо ноҳақ ва ўткинчи бўлиб қолса, бунинг учун биз ўша замонда яшаган, «бир тўда зодагонлар»нинг тазиёки билан ноҳис фикр айтишга маҳкум-мажбур бўлган кучли шахсларга тош отишга одатланганмиз. Ҳолбуки, бунга ҳаққимиз ҳам, ҳуқуқимиз ҳам йўқ.

Акам билан узоқ йиллар бирга ишлаган тележурналист Норхўрз Раҳимов ҳам акамнинг шодликларидан, изтиробларидан сўйлайди:

— Одам фаришта эмас, дейдилар. Ҳаммамиз ҳам хом сут эмган бандамиз. Инчунин, баъзан билиб, баъзан билмай хатоларга йўл қўямыз. Лекин, ҳалоллик, эзгулик деган калималар ҳам бор-да...

Одамзод ҳаётнинг ўзидан фазилат юқтиради. Улуғ Рудакий: «Кишиким ҳаётдан олмаса таълим, унга ўргатолмас

ҳеч бир муаллим» деб бежиз айтмаган-да. Мен ҳаётнинг ана шундай неъматларни ачиқ тортикларидан кўп бор татиб кўрган ажойиб инсон Шуҳрат Қосимов билан кўп бор сухбатлашганман. Бизнинг сухбатларимиз кўпинча адабиёт ҳақида, телевидение ҳақида ва атрофимиздаги инсонлар ҳақида бўлади. У киши ҳаётда тўғрисўзлиги оқибатида тортган жабрлари ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолда қилган хатолари, ўзларининг иборалари билан айтганда «Гуноҳи кабирлари» ҳақида кўп гапирадилар. Шароф Рашидов вафотидан сўнг у кишига турли бўхтонлар ёғдирилгани бугунгидай ёдимиизда. Айрим калтабин амалдорларнинг тазиёклари туфайли Шуҳрат ака экран орқали Рашидов номига илк бор бўхтонлар асосида тайёрланган кўрсатувни бошқариб борганлар. Сўнгроқ, сухбатларимизнинг бирида «Норхўрз, ука, ҳеч бўлмаса, мени сиз тушунарсиз, бу нарсалар менга боғлиқ эмасди. Лекин, барибири, шу ишни қилмасам бўларди. Ағус!» — деб руҳан эзилгандарининг гувоҳи бўлганман. Албатта, ҳамиша имкони қадар тўғри сўзлаб келган одам бу ҳолатдан

каттиқ изтироб чекиши табиии. Шуҳрат ака ношуд ҳамкасларимиз ҳақида кўп куюниб гапирадилар. «Чумчук сўйса ҳам қассоб сўйсин-да» дердилар, билиб-бilmай адабиёт, тил, маданият ҳақида кўрсатувлар тайёрлаётганлардан койиниб.

Яна бир воқеа менинг хотирамда муҳрланиб қолган. 1990-йил, муборак ҳайит кунлари. Бир кўрсатувимизда ардокли шоиримиз Эркин Вонхидов ҳалқимизни ҳайит билан табриклиши ният қилдилар. Мен муҳаррир сифатида жавобгарликни ўз зиммамга олиб, шоирнинг табригини эфирга бериб юбордим. Шунда каминанинг бошида ҳам қора булатлар роса айланган. Нуғузли идораларнинг кўрсатмаси билан мени ишдан ҳайдаш масаласи кун тартибига кўйилган. Бош муҳаррирлар йиғилишиб, ана шу ишга фатво беришлари керак эди. Йиғилишда ҳаммаси менинг қадрон биродарларим, акаларим. Ҳамманинг нафаси ичига тушиб кетган. Бу ҳолатни тушуниш мумкин. У давр оғир, истибод даври эди. Қарор ўқилди.

СЕШАНБА, 2 март

Ўз.ТВ-1.

10.05. Янги алифбони ўрганиш.

«Умид» намойиш этади.

12.35. «Мактублар — кабутарлар»

18.10. Болалар учун «Гулғунчалар»

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ-2.

18.05. «Кусто командасининг сувости саргузашлари». 25 қисм.

Ўз.ТВ-3.

18.10. Болалар учун «Энди эртак бошланади».

Ўз.ТВ-4.

14.35. «Жонли тил».

18.45. «Мультсайёра».

20.45. «Ҳайрли тун, кичкинтоллар».

ЧОРШАНБА, 3 марта

Ўз.ТВ-1.

9.05. «Олимпиадачилар орамизда» Спорт дастури.

10.30. Алифбо сабоқлари.

11.00. X. Муҳаммад. «Сөхрли танбур». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат Академик драма театрининг спектакли.

12.55. Кундузги сеанс. «Олти жаҳонгашта» бадий фильм.

14.10. «Рақслар гулдастаси».

18.10. «Сени Ватан кутади».

20.00. «Таълим-тарбия миллий дастури амалда».

20.10. «Оқшом эртаклари».

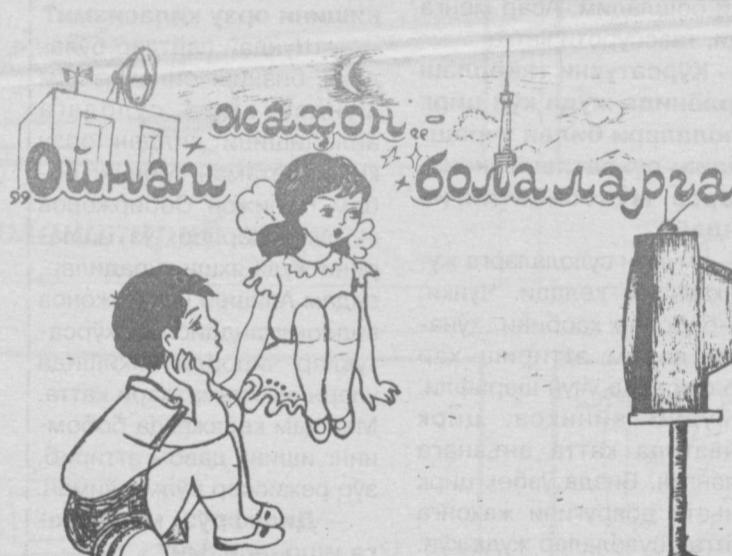
22.30. «Кусто командасининг сувости саргузашлари» 26-қисм.

Ўз.ТВ-2.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Ўйна, болажон ўйна», «Мульттомуша».

18.40. «Минг бир маслаҳат»

Ўз.ТВ-3.

18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз.ТВ-4.

18.45. «Мультсайёра».

20.45. «Ҳайрли тун, кичкинтоллар».

ПАЙШАНБА, 4 марта

Ўз.ТВ-1.

10.05. «Мураббий»

10.20. «Кундуз амакининг қиссалари» мультсерия.

11.30. «Омад ўлдузи» телевизор.

12.05. Кундузги сеанс. «Цирк майдонига йўл» бадий фильм.

18.10. Болалар учун «Фарзанд — умид ўлдузи».

20.10. «Оқшом эртаклари»

Ўз.ТВ-2.

18.05. «Кусто командасининг сувости саргузашлари» 26 қисм.

Ўз.ТВ-3.

18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз.ТВ-4.

18.15. «Куйини топинг».

18.45. «Мультсайёра».

20.45. «Ҳайрли тун, кичкинтоллар».

ЖУМА, 5 марта

Ўз.ТВ-1.

10.05. Немис тили.

12.05. Болалар учун «Санъат фунчалари».

12.30. «Алномиши авлодлари».

12.45. «Кундуз амакининг қиссалари» мультсерия.

18.10. Болалар учун «Доно бобо даврасида».

20.00. «Кинокомпозиция» «Оқ йўл».

20.10. «Оқшом эртаклари»

Ўз.ТВ-2.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Келинг, танишайлик», «Мульттомуша».

18.05. «Олтин тож» телевизор.

Ўз.ТВ-3.

9.00. «Ёрилтош» мульттўплам.

10.10. Болажонлар экрани.

18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз.ТВ-4.

16.10. Кундузги сеанс «Моҳирлар мөхри» бадий фильм.

18.45. «Мультсайёра».

20.45. «Ҳайрли тун, кичкинтоллар».

ШАНБА, 6 марта

Ўз.ТВ-1.

«Умид» намойиш этади.

10.35. «Кичкинтоя устахонаси»

11.00. «Билим-ринг».

18.00. Болалар учун «Фламинго»

Денгиз түлкінланар. Биз сол ичинда.
Бир ёғду кулидек ҳәе ичиде.
Денгиз порлар, порлар... бу ҳол ичинда
Толмишдик иккимиз айни рёга.
Солимиз – ўқ тұла бир ўқлиқ эди,
Ҳар ёққа ўқлари учиб, портлади...
Сүрмасам-да пирдан бу сирни, деди:
«Бил, бу мусаммодир, кечди асмога!..»
Үйликдан ўқ учар портлаб ҳар томон,
ҳар ўқдан бир ўқлиқ яралур ҳар он –
Бир ўқлиқ устунда биз бунга ҳайрон,
Кирип борар здик янги фазога.
Денгиздан дарёлар, дарёдан сойлар
Айрилиб, солимиз тез юрар айлар,
Булардан биз учун берилган пайлар
Олиб ўтар бизни бошқа маъвога.
Сол ҳаволанди, биз булатни тилдик,
Бир күйдан бир күкка учиб, юксалдик,
Нихоят, Одамнинг қошига келдик,
У ердан ҳасрат-ла боқдиг ҳаввога.
Тұхтамай учдик... ким Синода қолди,
Ким эса сурур-ла самода қолди,
Кимдир Аршга чиқди, Аълода қолди,
Сўнг қайтиб, боқдилар оқкан дарёга.
Ул ўқлиқ солимиз бизни учурди,
Ҳар ўқ тушган ерда бир жаҳон

курди,
турди,

Бири Лўндўн, бири Парижда
Бириси боғланди яшил хурмога.
Зулайло Юсуфда топди ўзини,
Фарҳод Ширининг тиқди кўзини,
Шарҳ эта олмайин савдо сўзини,
Етдим деб ўйлади Мажнун
Лайлого.
Савдо бир қанотдир, учмаган
билимас,
Йўлини отлиқ ё яёв ўтилмас,
Бир гўзал бор, хусни ҳеч қаҷон
сўлмас,
Такомил дейилур ўшал зебога.
Солимиз – Кўнгилмиш... учдик хулёда,
Бир он тин олмадик тотли рўёда,
Шу сўнгги орзумиз фоний дунёда –
«Туркмиз, боражакмиз Қизилолмага!..»
Тургут бу сўзлардан топмади чора,
Хайф, деди, юраги пораю пора.
«Ох, – деди, – Лайлосиз бир
Мажнун каби

Мен қандай яшайин, кўрсат, ё Рабби?!..»
Ой хоним эшитди барча сўзларни.
Кўнглида шу ўйни сурди илгари:
«Қизилолма йўқмиш... аммо лозим у,
Турон ҳаётида баҳши, нозим у!
Ҳар ҳаёл бўлгайдир бир кун ҳақиқат,
Нечун бошламайин бунга ҳаракат?
Шу эрса туркликнинг дардига дармон,
Бу йўлда чопмайлик нечун биз ҳамон?
Зотан ў на Ҳандда, на Чинда эмиш,
Ҳар туркликнинг рухинда, ичинда эмиш.
Арабда, Ажамда эмас, ё Румда,
Унтулмиш асли Қоракурумда...
Инглиз, Франсуз, Рус ичра йўқмиш,
Қаерда бўлса-да, бир оз синиқмиш.
Топайлик биз уни виждонимиздан,
Бир қуёш ясаллик Туронимиздан!..» –
Ўйлади... ўйлади... келди қарорга.
Бир кун юртчиларни тўплаб бир ерга,
Деди: «Тури ирфони эркин бир ўлка –
Истайдир, у ерда ўсолсин кўклаб...
На Боку, на Қозон, на-да Истанбул
Бу янги ҳаётни этолмас қабул.
Бу ерда сиёсий эмас ҳуррият,
У ерда маъномас, сўз бордир фақат.
Бу ерда туркчада сўзлаб, мамнунлар.
У ерда кишандан чиқмас хотинлар...
Исвичрада¹ бир турк кентин курайлик,
Бор миллий кучларни тўплаб курайлик –
Бир ирфон дарёси оқсин Туронга...
Бир куни айланур дарё уммонга.
Тақлидсиз, ёт руҳдан холи маърифат –
Янги маданият туркликка кувват.
Бор турк улусига нурин сочсин ул,
Бирлашсинг тушунча, бирлашсинг кўнгул.
Ҳаким ё санъаткор, тохир ё шоир
Бар бир Бешикда улгайиб, бир-бир
Бири Кошғар, бири Олтойга кетсин,
Бири Қозон, бири Кўнёга етсин,
Ҳар бири кетар бир юрт, аймогига,
Ўт олиб борадир турк ўчогига.
Дониш анжумани, дорилғунунлар
Бу ерда, ҳар ерда ўсиб-унсунлар –

Айни маданият, айни ҳикматни
Тарқатиб, юксалтсинг буюк миллиатни...
Қизилолма бўлсинг бу кентнинг оти,
Шуни излади-ку туркнинг аждоди!..
Шу учун Пекинга, Дехлига бордик,
Шу учун Венани тўзонга қордик.
Ортиқ танийлик-да мағкурамизни,
Тузайлик ясамиз ва тўрамизни!..»²
Бу сўзни юртчилар бир байроқ қилди,
Бутун ўлкаларга эълон этилди.
Ой хоним бу ишга бойлигин берди,
Ким умрин, ким эса ойлигин берди.
Ким берди ирфонин, кимдир жаҳдини,
Бирлашиб, ясашди Турон Маҳдии.
Лўзаннинг ёнида турк кўй-кўчаси
Кенгайди, курилди турк мадрасаси.
Зироат, тижорат, санъат уйлари
Курилиб, янгради билик кўйлари.
Киз, ўғил болалар келиб, тўлдилар,
Янги Одам, Янги Ҳавва бўлдилар.
Ҳар турк боласига очиқ эшиги,

ҚИЗИЛ ОМА

№ дан № га

(Достон)

Янги бир ҳаётнинг шудир бешиги!..
Ой хоним янгича мактаби учун
Бир мудир тайинлаб, ўзи ўша кун
Бокудан Исловича томон йўналди,
Бундаги мактабни кўлига олди.
Қалбидаги ишқни ухлатмоқ учун,
Тургутни унумтоқ учун бусбутун,
Туну кун тўхтамай елиб-юргурди,
Борлигин бутунлай шу ишга берди.
Бироқ кўринарди юзидан аён –
Ичиди бир дард бор, ҳар кимдан ниҳон...
Тургутга келсак, бу заволли рассом
Бошин олиб кетди Бокудан тамом,
Тоғу водий ошиб кентларга етди,
Сайр этиб, ўлқадан

ўлкага ўтди.
сўрар ҳар куни,

На кўрган, эшитган
топилмас буни.
Қашқарда кезаркан,
кўрди бир эълон,
Бошдан-оёқ титраб
кетди у шу он:

Чунки Қизилолма сўзи

энг йирик

Ёзувда ёзилмиш...

ёнида бири

Дер эди: «Кимки ўз

ўғил-қизини

Ўқишига юборган

бўлса, биз уни

Карвонга қўшумиз, чи-

кўрмиз ўйла –

Келинг! Тез ёзилинг,

рўйхатим тўлгай!»

Тургут ҳанжон-ла яқин-

лаб, боқди,

Қўзидан кувончин ёшлари оқди.

Лўзанда эмиш у кўнгил чароги,

У ерга тўқилмиш жаннат тупроғи...

Мутлоқ ўша ерда гўзал ҳуриси –

Мунаввар Туроннинг Янги Тўмриси.

Йилларча йиглаган умиди кулди,

Қўнгилдошлар билан ўйла чиқиди.

Қизилолмага ҳам етиб келишиди,

Қурилиб, танишиб, сұхбат қилишиби.

Тургут ҳам мудирга бир мактуб битди,

Расмдан дарс бермоқ истагин айтди.

Ой хоним ёрдамчи Тўмрис хонимга

Деди: «Эрта келтир уни ёнимга.

Ҳозирча сен бориб, у билан кўриш,
Ичиди ўйлади: «Чиқарми бир иш?..
Мени илк кўришда балки танимас?
Балки бу бир эртак, ҳақиқат эмас?..»
Ким билур, не учун бир кун интизор
Айламак истади... Шунча оху зор,
Шунча ғам гўёки яна оз каби –
Ўзи-да билмасди бу ҳол сабабин.
Тўмрис қайтиб келиб, сўйлади шу он:
«Бу бир Мажнунсифат, девона инсон.
Қизилолмани бир рўёда кўрмиш!
Мени-да гўё ул аснода кўрмиш!
Юртма-юрт айланниб, сўрмиш ҳар кимдан,
Бир жавоб бўлмамиш ақли салимдан;
Тағин кўп сўйлади... Қисқасин айтсан,
Сўзи айнок, ишқи қайноқ бир одам!..»
Бу сўзлар Ой хоним юрагин эзди,
Ичиди аламли бир шубҳа кезди.
Наҳотки, тушида кўргани шудир?
Тургутнинг севгиси, наҳотки, будир?..
Агар шу рост бўлса, минг бора ҳайҳот!

Ортиқ тузоқ бўлур унга бу ҳаёт...
Расмдан дарс берар Тургут муаллим.
Умиди сўнмасин, дея Ой хоним
Тургутга атайнин кўринмай юрди,
Ҳафталар кечарди, ич ёнар эрди.
Тургут ўз уйига ошиқар ҳар кун,
Тўмриснинг расмини нақш этмоқ учун.
Ёниб ишлар – буни ой хоним билар,
Кўнгли ҳар кун яна бир қат эзилар.
Яғирин йиглайди... Бир кун охири

– У ҳолда ким Тўмрис?
– У бошқа тамом.
– Уми келин бўлар эрта бир оқшом?
– Ҳа, ўша.
– У сизга кўп ўхшар бироқ...
– Йўқ, мен буғдойрангман, у
корачароқ.

– Кўзлари мовийми?
– Аксинча, қора.
– Демак, хабарсизман, ох, мен
бечора!..

Доимо мен сени унда кўрарак,
Бир одам қизини ўйлабман малак...
Нечун шу пайтгача кўрмадим сени?
– Кўргандингиз уч йил олдинроқ
мени...

– Тушдами?
– Йўқ, ўнгда. Аммо туш мисол
Бир ҳолат ичинда юз бермиш у ҳол.
Қизилолма ҳаёда сўзламиш бири,
Сизга мубҳам қолмиш лек унинг сири.

Менга боқар экан, гўё рўёда
Бир пари кўргандай Қизилолмада,
Барчасин туш дея хаёл қилдингиз.
Тарихни эртакка мисол билдингиз.
Уйимга келдингиз – Муллодан тадбир
Сўрдингиз, тушингиз этилди таъбир.
Сизча, Мулло сўзни кўп олиб қочди,
Бироқ у мен учун янги уфқ очди.
Бир ишқ у, шу ерга еткурди мани,
Курдим эртакдаги Қизилолмани.

Сиз буни эшишиб, кезиб ҳар ерни,
Топдингиз шу ердан охир
бизларни.

– Ох, энди англадим ул
муаммони,
Уйғоқча кўрганим узун рўёни!
Сени гоҳ Ҳузур, гоҳ Ғайдан изла-

дим,
Сен билан банд бўлди кўзим ва
ёдим.

Бошда ҳақиқатни хаёл санадим,
Сўнgra-да кўлкани жамол санадим.
Дедилар, малагинг уйқуда эмиш...
Уйқуда эмас, йўқ, Бокуда эмиш.
Уйингизга бордим, сизни сўрадим,
Менга дедиларки:

«Билмайдир ҳеч ким...»
Сиз курад экансиз
Қизилолмани,
Мен елиб ахтардим бутун
дунёни.

Нихоят, топганда, воҳ,
бўлдим пушмон,
Яловочга Ўғон деб
топинмишман!..

Тўмриснинг чехраси бир
чорчўп бўлди,
Кўнгдимда не ўй бор –
ичига тўлди...

Уники дея мен чизган
расм ҳам

Олдиндан руҳимда эди
мужассам.

Унга караб туриб, сизни
чизмишдим...

– Бир куни мени-да ўртади
ваҳим,
Бу рўё оғир дард бўлмасин дея,
Яширин кирдим сиз турган
хужрага,

Чизган расмингизни кўрдим...
англадим,

Ўша кун ўлгудай
куйиб-йигладим...
– Ох... Не баҳтиёрлик! Демак,
муҳабbat

Сизга-да ўқини урмиш?..
– Ҳа, албат...

Улашди тўйлар сўнг бири бирига,
Тўрти-да етдилар муродларига.

Қизилолма бўлди бир гўзал Жаннат,
У ердан Туронга ёғди саодат.
Эй, Тангри, дуомиз икобат айла,
Бизни-да етиштири Қизилолмага!..

1913 йил

1. Ислович – Швейцария
2. Тура – арабчадаги ур ва ахлок
сўзининг эски тилимиздаги қаршилиги
тўрадир (тарж.).

3. Тўмарисни Туркияда шундай
дайишади (тарж.).

Ўзимни отаман, чора шу, дебон
Жўнади четдаги хилват фор томон.
Қўлида тўппонча, нишондир мия –
Отар – у дунёга бўладир қия...
Ой хоним бу ҳолни олдиндан билди,
Тургутнинг ортидан кузатиб келди.
Тепкига Тургут кўл юборар экан,
Ой хоним тўхтатди уни бу ишдан.
Деди: «Тургут! Бундай қилма! Бу гуноҳ!»
Тургут ортта боқиб, дер: «Сенми бу, ох!
Эй Тўмрис, сенмисан?..» «Йўқ! – деди у
қиз, –
Отим Ой хонимдир, эмасман Т

Болалар, суратдаги аёлни дарров танидингиз-а? Ҳа, актриса Санобар Қодирова. Пистачи, урушқоқ, гийбатчи образларни боплаб яратган. Санъаткор опангиз болаликни соғиниб, ўғли Ихтиандр ҳақида ҳам ёзибди. Ихтиандр ҳам таниш сизга...

Санобар ҚОДИРОВА

Ёмғир кўлмагида милтирад ёғду, Қадим болаликка қайтгим келади.
Дунё ташвишлари, тарк этсин қайғу, Қадим болаликка қайтгим келади.

Ойга етади деб пулфак учирган Қадим болаликка қайтгим келади.
Сочларимга тунлар аксин кўчирган Қадим болаликка қайтгим келади.

Ёлғончилик йўқ деб содда, ишёнган Синглимга эртаклар айтгим келади.

Жаҳолатни билмай меҳр ўти ёнган Онамнинг бағрида ётгим келади.

Кўкда юлдузларни санаган эдим... Ногаҳон ойнага қараган эдим Энди рўпарамдан айт ким келади?
Қадим болаликка қайтгим келади.

Болалик унтилмас олтин бир давр. Менинг болалигим «Чўлпон ота» даҳасидаги Таштрам боғида ўтган. У ерлар кенг дала, чексиз майсанзорлар, жийдазорлару ўрикзорлар эди.

Баҳорнинг биринчи даракчилари бўлмиш сап-сариқ бойчечаклар ўша кенг далани қоллар, олтин гиламдек товланар, бирин-кетин кўринган чуммалар бўйлари узун бўлиб чиқар, қоқигуллар кўзни қамаштиради.

Жийдазорга кўнган тўп-тўп бойўғиллар ку-кулашарди. Атрофда ҳаво тоза, турфа ҳил гуллар иси келарди. Ўша ерларнинг раиси Шоқодир ака баъзида ҳай-ҳайлар, турли тои-

ИХТИАНДР БОЛАКАЙ...

— Унинг оти нимага Ихтиандр ўзи? Ўзбек бола, қора-қош, қара кўз бўлса-ю, оти Ихтиандр бўлса? Ҳеч ҳам ярашмаган...

— Кўчада чиллак ўйнаб, юрган болани Ихтиандр ёй Ихтиандр, деб чақирса... Ҳа-ҳа-ҳа вой ўлиб қоламан...

— Тс... жим ана келяпти. Вой... қара бекорларни... айтибсан, анучи, «Одам ам-

ариқни тўлдириб оқаётган зилол сув ёнбаради, майса ўтга чалқанча ётиб олиб, кўм-кўк осмонда сузуб юрган карвон шаклидаги элас-элас булатларнинг турли-туман шаклга кириб боришини кузатар эканман, «осмонда нима бор экан-а? Булатлар ўзи нима экан-а? Ҳудди пахтанинг ўзи», деб ўйлар эдим. Соч ёйиб турган қатор толлар тагида ўсиб чиқкан тўп-тўп бинафшаларни териб, гулдаста қилиб боғлардим.

Бир куни онам ҳудди супургига ўхаш ўтни топиб, ундан ажина кавуш тўкиши ўргатдилар.

— Опа, ажина кавушини ажиналар киядими? — десам.

— Ҳа, шуни жуда яхши кўриб, кийишади, агар тўкиб тарновнинг тагига қўйсанг, жинлар сотиб олиб кетишади», — дедилар.

ТОНГЮЛДУЗИ

Сиз кутради утрашув

ТОЙ УСТИДА КЕТАР БОЛАЛИК...

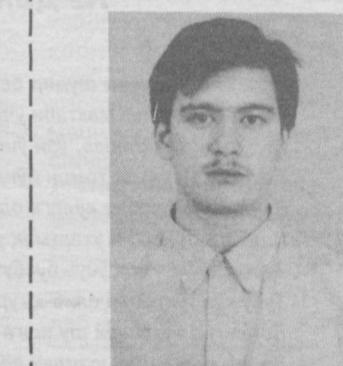
фа кушларни ҳайдаб отга миниб ду-пурлатиб ўтар, ортидан олапар ити вовуллаб далага қўнган кушларни ҳайдаб бораради.

Мен эса, болаларча шўхлик билан чинқирап эдим. Баъзан қулуп-найзор ёқасидаги майса ўтлар орасидан кумуш тасмадай йилтираб

«Вой ростданми?» — деб мен уларни сотиб олишига эмас, ўша кўринмас оламда яшовчилар борлигига ҳайратланардим.

Мен тезда бориб дугонам, Мастурага айтдим. У ҳам роса суюнди. Бир пастда ажина кавуш тўкиб ҳовлимиздаги тарнов тагига кўйдик.

Онам «Боринглар айланиб келинглар бўлмаса олмайди», — дедилар. Биз пойлаб турсак олмас экан деб ишониб далага чиқиб кетдик. Бир пайт қайтиб келсак, кавуш сотилибди. Не кўз билан кўрайлики, тарнов тагидаги гиштнинг устида 15 тийин танга турарди.

СИЗГА ТАНИШ ИХТИАНДР

— Абдуллаев (деди кўз ойнакли ёши улуғроқ ўқитувчи)

Хўш, нималарни ёзиб ўтирибсан?

— Ж-им... мен эмас... Юнус Абидович анавилар... коинотдагилар...

— Ие, ие бу жуда қизик бўлди-ку-я... қани-қани, мен ҳам бир синаб кўрайчи...

— Ўтиринг, ўтиринг, ўзингизни бўш қўйинг, ана, ана...

— Вой, вой... кўлим ўзи ёза бошляяпти... Кундалигинги бер-чи.

— Мана.

— Ие... 2 қўйиб қўйдингиз-ку?

Кейинчалик бир тўп танга пуллик бўлдим, лекин бу қандай сир бўлди деб ўйлаганим ўйлаган эди.

Ҳар гал тангани олар эканман, ўзимда йўқ хурсанд бўлардим. Эртаси ўртоғим «Бизни тарновнинг тагидан олмаяпти», — деса шубҳаланиб уйимиз орқасидаги шоҳ-шаббалар орасини қарасам, юздан ортиқ ажина кавушлар сарғайиб ётарди. «Эҳ, онам, онагинам,

IBM компьтерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ Буюрта — Г-0190.

43.351 нусхада босилди.

Қоғоз бичими — А-3.

Босишига топшириш вақти 19.00

Топширилди — 21.30

Навбатчи Гулоз ВАЛИЕВА

• Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137

• Манзилимиз: 700129,

Тошкент шаҳри,

Навоий кўчаси, 30 уй.

Нашр кўрсаткичи:

№ 64563

• Телефон:

• 136-57-92

• 144-22-64

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМФАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора Йўлдошева, Хотам АБДУРАИМОВ, Ҳамидулла Йўлдошев, Мукаррама МУРОДОВА, Мирзапўлат ТОШПУЛАТОВ, Музаффар ПИРМАТОВ, Баҳодир TOFAEV, Равшан ҚАМБАРОВ.